

Ervaringsgericht leren Outdoor education

Shauny Vos
Bachelor in Lager onderwijs

Academiejaar 2018-2019
Promotor: Mr. Filip Mennes
Co-promotor: Mr. Jonatan De Geest

“Een kinderspel is niet simpelweg een reproductie van wat hij heeft meegemaakt, maar een creatieve herwerking van de indrukken die hij heeft opgedaan.”

Vygotsky, L.

VOORWOORD

Alle begin is mooi, zeker met enkele woorden van dank.

Dat het schrijven van een bachelorproef een proces van vallen en opstaan is, is een understatement. Het is een steeds verderevorderend proces vol voldoening, frustratie en kritische invraagstelling. Vooruitgang betekent soms ook een stap terug zetten om te overzien en bij te sturen waar nodig. Een bachelorproef is een werk van lange adem, waar ik gelukkig niet alleen voor stond.

Eerst wil ik mijn promotor, meneer Filip Mennes bedanken. Hij stond me niet enkel bij met advies en suggesties, maar wees me de weg op een betrokken en begripvolle manier. Zijn kritische stem daagde me uit en stimuleerde me om steeds verder te blijven denken.

Daarnaast wil ik ook de directie en leerkrachten van GVBS Tielrode bedanken. Zij boden mij de unieke kans rond een onderwerp te werken waar ik zelf voor de volle honderd procent achter stond. In het bijzonder gaat mijn dank uit naar juf An: haar enthousiasme en interesse in dit onderwerp zorgde ervoor dat ik als leerkracht in wording, nog bewuster omging met de thematiek.

Mijn oprechte dank gaat ook uit naar alle leerkrachten die met blindelings vertrouwen mijn bundel vol outdoor games uittestten. Dankzij hen ben ik in het bezit gekomen van zeer interessante onderzoeksgegevens.

Ik hoop dat ik via deze bachelorproef een bijdrage kan leveren bij de integratie van 'Outdoor education' in het Vlaamse Onderwijs.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	
Inhoudsopgave.....	1
Abstract.....	2
Probleemstelling	3
Methodiek.....	5
Resultaten	11
Conclusie	13
Bronnenlijst.....	14
Bijlagen	17
Bijlage 1: oriënterende enquête outdoor education.....	17
Bijlage 2: bundel outdoor games voor het vijfde leerjaar	39
Bijlage 3: sjabloon observatiedocument/minidagboek	148

ABSTRACT

Leerlingen hebben nood aan beweging, ongeacht hun leeftijd. In het ideale scenario maakt men gebruik van bewegingsintegratie met lesonderwerpen die aan bewegingsactiviteiten gekoppeld worden. Toch is dit in het vijfde leerjaar niet makkelijk te combineren wegens abstracte leerstof. Wanneer kinderen te weinig bewegen, uit dit zich in waarneembaar gedrag, zijnde als: praten, onrustig worden... Dit gedrag heeft een invloed op het klashouden van de leerkracht.

Met dit onderzoek wil ik achterhalen wat de mogelijke effecten zijn van outdoor education op het klashouden van de leerkracht. Evenals wil ik ook te weten komen op welke manier ik leerkrachten uit het vijfde leerjaar kan stimuleren om les te geven volgens het principe van outdoor education.

Om een antwoord te kunnen geven op beide onderzoeksvragen, nam ik een enquête af bij leerkrachten in het werkveld. Deze enquête richtte zich op de bekendheid van het begrip 'outdoor education', de toepassing ervan in de klaspraktijk en klashouden van de desbetreffende leerkracht. Hieruit kon ik afleiden welke elementen leerkrachten tegenhoudt om al dan niet te werken volgens het principe van outdoor education. Leerkrachten willen meer correcte invulling van het begrip. Ook zijn er tal van factoren die ervoor zorgen dat leerkrachten liever binnen hun klasmuren blijven.

Op basis van dit gegeven, werkte ik een bundel vol outdoor games uit. Deze outdoor games zijn makkelijk inzetbaar bij allerhande leergebieden: gaande van wereldoriëntatie tot abstracte wiskunde in het vijfde leerjaar. Tevens, zijn deze games een middel om een antwoord te formuleren op de hoofdvraag van dit onderzoek: 'Welke effecten heeft outdoor education op het klashouden in het vijfde leerjaar?'. Door op frequente basis deze games uit te testen en een minidagboek bij te houden, kwam ik in het bezit van zeer veel relevante informatie die tal van literatuur bevestigen. Outdoor education heeft wel degelijk een invloed op het klashouden van de leerkracht en dit uit zich in verschillende elementen.

Uiteraard is dit vergelijkende onderzoek absoluut niet sluitend. Een grotere groep respondenten en testfase op langere termijn, zullen nauwkeurigere resultaten opleveren. Onderstaande terugkerende bemerking kan mogelijk leiden tot nieuw onderzoek: "Blijft de leerstof ook op langere termijn beter hangen?".

PROBLEEMSTELLING

Gedurende mijn stageperiodes in de derde graad ondervond ik dat ook kinderen van deze leeftijd nog steeds veel behoefte hebben aan beweging. Het is als leerkracht niet altijd even evident om hiermee aan de slag te gaan, Dit uit zich in waarneembaar gedrag: de kinderen worden onrustig, praten... Kortom: de leerkracht ondervindt moeite om de klas in de hand te houden en tracht het tekort aan beweging te compenseren door middel van bewegingsintegratie tijdens de lessen¹. Ook de leerkrachten en directie van GVBS Tielrode vinden beweging en bewegingsintegratie belangrijk. Zo wordt het aanpalende speelbos gebruikt om de kinderen ongeremd te laten genieten, spelen, ontdekken... Hier is aandacht voor duurzaam en natuurlijk materiaal. Zorg dragen voor de natuur dragen ze hoog in het vaandel. De buitenlucht biedt zoveel mogelijkheden: van ontspanning tot inspiratie, van eenvoud tot zoveel onbekende elementen. Er is zoveel dat we nog niet weten. Je kan nergens meer leren dan waar het allemaal begint, namelijk: in de werkelijkheid.

In Vlaanderen biedt men verschillende initiatieven aan om kinderen meer te laten bewegen, maar tot integratie met de leerinhouden komt het (nog niet) voldoende. Projecten als 'GeZONTijd', 'Sammy P@School' en '1 mile a day' zijn zeer waardevol, maar toch staat beweging hier los van andere leergebieden. In lagere school moeten kinderen het stellen met een povere twee uur lichamelijke opvoeding per week, wat ook mentoren veel te weinig achten¹. Wanneer kinderen minder dan één uur per dag bewegen, spreekt men van bewegingsarmoede². Er moeten dus maatregelen getroffen worden binnen het type onderwijsactiviteiten die aangeboden worden.

Leerlingen worden te weinig actief uitgedaagd en actief betrokken in het huidige onderwijssysteem. Ze leren niet mee-denken, maar leren leerstof absorberen³. Door deze passieve vorm van leren, komt de connectie met het interessegebied van de leerlingen in het gedrang. Dit brengt met zich mee dat leerlingen niet meer mee-denken, de connectie tussen school en werkelijkheid verliezen en zodoende gedemotiveerd en/of leermoe raken in de klas⁴. De leefwereld en werkelijkheid van kinderen betrekken in hun individuele leerproces is dus dermate belangrijk om tot optimaal leren te komen. Hoe meer kinderen geprikkeld worden en de kans krijgen de wereld te onderzoeken vanuit hun eigen leergierigheid en verwondering, hoe beter ze deze wereld begrijpen. De hedendaagse leefwereld van kinderen, bestaat echter uit veel ICT-prikkels, zowel binnen het onderwijs als thuis. Met tablets, computers, radio, tv en dergelijke digitoools, krijgen de leerlingen een overvloed aan zintuigelijke prikkels. Prikkels uit de natuurlijke omgeving, verdwijnen jammer genoeg steeds meer op de achtergrond. De natuur als deel van de werkelijkheid is echter de ideale plek om te ontdekken, te leren met al je zintuigen en je verbeelding en creativiteit aan te spreken.

Daarom biedt 'Outdoor Education' soelaas binnen het huidige onderwijssysteem. Bij deze vorm van onderwijs, worden lesactiviteiten gekoppeld aan de buitenlucht. Buiten lesgeven beïnvloedt het welbevinden van kinderen positief. En aangezien het welbevinden aan de basis ligt van het leren,

¹ Oosterlinck, E. Vermeulen, E. & Verhulst, A. (leerkracht 6LO, 5LO GVBS Tielrode). (Beweging tijdens de les). Mondelinge communicatie op 21 januari 2019. GVBS Tielrode, Temse.

² Joosten, F. (2016). *Bewegend leren houdt kinderen fysiek én mentaal scherp*. Brussel: VIGEZ. Elsene: Sciensano (WIZ). Opgeroepen 30 oktober, van website <https://pxlexperts.smallteaser.com/article/bewegend-leren-houdt-kinderen-fysiek-n-m>.

³ De Boe, D. (2017). *EduNext: transformeer je school van binnenuit*. Tiel: Uitgeverij Lannoo.

⁴ Cools, D., Van Helleputte, G. (2017). Van outdoor learning naar OutdAre Teaching. School- en klaspraktijk, 58 (232).

kan outdoor education niet hard genoeg aangemoedigd worden⁵! Het brengt schoolvakken tot leven, waardoor leerlingen écht ervaren. Directe ervaringen bieden geloofwaardigheid en werken motiverender, verbreden de horizon, stimuleren nieuwe interesses... De impact op het leerproces is groter. (*Institute for Outdoor Learning, 2005*). Ook volgens professor Chawla heeft contact met de natuur een positieve invloed op de gezondheid, het concentratievermogen en creativiteit⁶. Het aspect gezondheid vertaalt zich in zowel psychische als fysieke gezondheid. Uit onderzoek van Roger Ulrich, blijkt dat het stressniveau na 5 minuten al daalt wanneer men natuur toont⁶. Maar het is ruimer dan enkel welbevinden want zo is er ook bevordering van de sociale ontwikkeling. Kinderen leren samenwerken, elkaar te helpen etc. Naast de omgang met elkaar, leren kinderen ook omgaan met dieren, natuur en de zorg die hierbij komt kijken. Kinderen krijgen op deze manier een verantwoordelijkheidsgevoel⁷. Die invloed die men vaststelt op zowel welbevinden als sociale vaardigheden, is zeer interessant om verder op in te gaan. Aangezien bovengenoemde termen belangrijke peilers zijn binnen de klascontext, stel ik mezelf de vraag welk(e) effect(en) de leerkracht ondervindt op zijn/haar klashouden. Ook dit is een concept met een zeer brede kijk. Redant omschrijft klashouden evenals als volgt:

Klasmanagement, klasbeheer of klashouden is een verzamelterm voor alle maatregelen die een leerkracht neemt om een klimaat te scheppen waarin leerlingen met succes kunnen leren en werken."

Door bevragingen bij leerkrachten is hieromtrent een samenvatting opgesteld. Hieruit blijkt dat zij klashouden zien als 'het verweven met het totale leer-en instructieproces en gericht op het garanderen van een doelgerichte omgeving'⁸. Klashouden is echter niet in te perken tot een aspect van organisatie (bv. reglementen, regels, disciplinaire maatregelen) of kenmerken van de leerlingen (problematische afwezigheid, agressie...). Het gaat om een complexe interactie van diverse elementen (timing, feeling, communicatie, verwachtingen, voorbeeldfunctie, afwisseling werkvormen, stemgebruik, lichaamstaal, interventie...) binnen een onderwijskundig referentiekader. Hoe meer het vervlochten is met verschillende elementen, hoe sterker de impact zal zijn op het leren⁸. Louv stelt na Amerikaans onderzoek echter vast dat outdoor education een gunstig effect heeft op het klashouden⁶. Omdat tegenwoordig ook in het Belgisch onderwijssysteem steeds meer aandacht uitgaat naar deze manier van lesgeven⁴, evenals mijn eigen praktijkervaring, wil ik onderzoeken of de resultaten uit voorgaand onderzoek relevant zijn in België. Omdat ik dit jaar de unieke kans krijg een buitenlandse stage in Madagaskar te volgen, wil ik ook daar aftoetsen of ze ginds werken rond outdoor education..

Omdat ik vanuit stage-ervaringen in de derde graad vertrek, was het nodig om bevraging te doen bij leerkrachten uit deze graad. De overgrote meerderheid van de respondenten, gaf aan les te geven in het vijfde leerjaar. Op basis hiervan kon ik mijn onderzoeksvragen als volgt formuleren:

- Welk effect heeft 'outdoor education' op het klashouden bij leerkrachten in het vijfde leerjaar?
- Hoe kan ik leerkrachten uit het vijfde leerjaar stimuleren om les te geven volgens het principe 'outdoor education'?

⁵ Van Hove, L. (2018). Ervaringsgericht leren: outdoor education. Geraadpleegd op 1 februari 2019 via <file:///C:/Users/Shau%20Vos/Downloads/Bachelorproef%20Outdoor%20Education%20Lieze%20Van%20Hove.pdf>

⁶ Louv, R. (2005). *Het laatste kind in het bos. Hoe we onze kinderen weer in contact brengen met de natuur*. Utrecht: Jan Van Erkel.

⁷ Van den Branden, K. (2015). Duurzaam onderwijs. 10 vernieuwende ideeën voor het onderwijs van de 21ste eeuw. Geraadpleegd op 22 januari 2019 via <https://duurzaamonderwijs.com/2015/09/24/10-vernieuwende-ideeen-voor-het-onderwijsvan-de-21ste-eeuw/>.

⁸ Valcke, M. (z.j.). *Klasmanagement en reflectie*. Academia Press: Gent.

METHODIEK

PLANNEN

Literatuurstudie

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, is het belangrijk gebruik te maken van bronnen uit de literatuur. Deze zijn nodig om ervaring uit de praktijk te verklaren. Door een kritische omgang met deze tekstbronnen, krijg je een literatuuronderzoek. Hierbij ligt het accent op de inhoud en betekenis, namelijk meer gedetailleerde informatie verkrijgen. In het bijzonder over 'outdoor education' en 'klashouden'.

Enquête (voor de try-out en observatie)

Daar de onderzoeksvragen zich richten naar leerkrachten binnen de derde graad, is het uiterst relevant ook deze groep te bevragen en dus over te gaan tot veldonderzoek. Door bevraging krijg je zicht op informatie die je niet direct kunt waarnemen. Je kijkt naar de onderwijspraktijk vanuit een ander perspectief, namelijk dat van de persoon die je bevrage. Het is dermate belangrijk dat je rekening houdt dat deze bevraging louter om subjectieve informatie gaat, informatie waarbij interpretaties en meningen meespelen. Tevens biedt het de mogelijkheid om op grotere schaal onderzoek te verrichten, die wederom een invloed hebben op de representativiteit van het onderzoek. Met de enquête wil ik voornamelijk focussen waarom outdoor education een meerwaarde biedt aan het lesgebeuren, maar ook hoe het komt dat buiten lesgeven en meer bewegen nu eenmaal tot het onderwijs van de 21ste eeuw behoren⁷.

Evaluatievragen (na de try-out en observatie)

Om te kunnen onderzoeken hoe de leerkrachten het regelmatig inzetten van 'outdoor games' ervaren en welke effecten deze mogelijk hadden op het klashouden, is het belangrijk om na afloop ook een bevraging af te nemen. Aan de hand van evaluatie in de vorm van een minidagboek/verslag (zowel algemeen als specifiek gericht op klashouden), zal ik data verzamelen om een zicht te krijgen op de ervaring van leerkrachten.

Tijdsplanning

	Onderzoeksvraag	Onderzoeksactiviteit	Wanneer?
1.	Welk effect heeft 'outdoor education' op het klashouden van de leerkracht in het vijfde leerjaar?	- Literatuurstudie - Veldonderzoek (enquête) - Minidagboek (evaluatie)	- November 2018 - Opstart 3 december 2018 - Mei 2019
1.1	Hoe kan ik leerkrachten uit het vijfde leerjaar stimuleren om les te geven volgens het principe 'outdoor education'?	- Veldonderzoek (enquête) - Ontwerp outdoor games	- December 2018 - Februari/maart 2019

Literatuurstudie

De basis van 'Outdoor Education' bevindt zich in onder andere Scandinavische landen. Daar staat dit bekend onder de Noorse noemer 'friluftsliv'. Friluftsliv of ook wel 'vrije lucht leven', kent de laatste jaren een groei in heel wat landen. Het is alsook bekend onder het mom van termen als: outdoor education, outdoor teaching, outdoor learning, outdare teaching, outdare learning, adventurous learning, place based education... Allen met hetzelfde uitgangspunt: directe ervaring bij de leerlingen waarbij ontdekken met alle zintuigen in de omgeving centraal staat. Een Vlaams woord bestaat hier niet voor. Een ruim aanbod aan termen, biedt ook een ruim assortiment aan omschrijvingen van dit begrip.

Volgens Dillon (2005) is Outdoor Education een proces waaraan leerkrachten, leerlingen en anderen deelnemen. Hierbij gebruikt men de omgeving buiten de klascontext, ofwel de 'Outdoor Classroom'. Deze term kan gedefinieerd worden als de ruimte waar leerlingen (on)bekende fenomenen kunnen ervaren met hun zintuigen, buiten de grenzen van een doorsnee klas. Desalniettemin bereidt de leerkracht het leerproces voor, volgt deze op of versterkt deze in de klas. Hieruit wordt opgemaakt dat het 'outdoor education-proces' zich zowel binnen als buiten de klasmuren afspeelt. Het gevolg dat zich stelt of ook wel 'outdoor learning outcomes' genoemd, kan zowel direct als indirect plaatsvinden. Deze 'outcomes' zijn bijgevolg veranderingen in het denken, voelen en/of gedragingen: het verwerven van kennis en inzicht, het verbeteren van vaardigheden, het veranderen van attitudes enzoverder.

Outdoor education creëert een uitdagende leeromgeving voor kinderen. Door allerhande buitenactiviteiten stijgt de motivatie, alsook de concentratie van leerlingen. Hierdoor worden ze gemotiveerd tot bewegen⁹. Ook SpringLab (2018) bevestigt dat leerlingen die bewegen en plezier beleven zich sterker kunnen concentreren én sneller leren. Hun hersenen maken dan stoffen aan waardoor informatie sneller wordt opgeslagen. Ook kennis van vaardigheden automatiseren lukt vlotter omdat je het werkgeheugen van leerlingen zwaar belast als je ze meerdere taken tegelijk geeft. Het belasten van dit werkgeheugen zorgt ervoor dat kinderen moeilijker nadenken en leren automatiseren. Zo leert het iets aan wat het nooit meer vergeet en automatisch toepast. Bekende voorbeelden hiervan zijn o.a. fietsen, zwemmen maar ook onthoudwoorden, leesstrategieën en wiskundige bewerkingen. De algemene focus komt hoger te liggen dan in de klas¹⁰.

De meerwaarde van deze vorm van lesgeven, zit hem in het feit dat je jezelf als leerkracht uitdaagt om de wereld rondom jou te gebruiken als klaslokaal. De lessen blijven hetzelfde, enkel de context verandert. De speelplaats biedt vaak soelaas en is al een eerste stap in de goede richting om aan outdoor education te doen. Je verliest een minimum aan tijd bij verplaatsing. Inrichting en oriëntatie bij de speelplaatsopstelling zijn van cruciaal belang. Een zandbak, een moestuin, een boom, een

⁹ Kikkert, C. (2016). Bewuste beweegmomenten in de klas. Geraadpleegd op 17 januari 2019 via <https://www.jenaplan.nl/userfiles/files/Bewegen-ritmiek-concentratie.pdf>.

¹⁰ Govaerts, S. (2016). Tafels oefenen in de turnzaal. Geraadpleegd op 22 januari 2019 via <https://www.klasse.be/47826/bewegen-tijdens-les-doet-beter-leren/>.

klimmuur en dergelijke kunnen een grote meerwaarde zijn bij talloze lessen¹¹. In Madagaskar hebben ze uitklapbare klaswanden om de natuur dichterbij te brengen.

Wanneer je de omgeving en bijhorende leerkansen optimaal benut, biedt 'outdoor education' een meerwaarde aan het hele lesgebeuren. Buiten leren maakt kinderen gelukkiger en gezonder. Ook het zelfvertrouwen en sociale vaardigheden nemen toe dankzij outdoor education. Kinderen die outdoor onderwijs volgen, scoren doorgaans beter in taal, wiskunde, wetenschappen en zoals reeds meermaals vermeld: sociale vaardigheden¹². Outdoor education is als het ware een gezonde samensmelting van fysieke buiten- (of binnenactiviteiten), omgevingsonderwijs (-of educatie) met oog op de sociale en persoonlijke ontwikkeling¹³.

Met 'outdoor education' werk je aan een breed spectrum van doelen, dit gaande van persoonlijke ontwikkelingsdoelen, groepsdynamische ontwikkelingsprocessen, evenals ontspanning en welbevinden tot natuureducatie, duurzaamheidseducatie...⁴. Door outdoor education toe te passen, bouw je als leerkracht aan de 4 pijlers die de Vlaamse UNESCO Commissie heeft opgesteld, namelijk: learning to know, learning to do, live together & learning to be.¹⁴ Dit past mooi binnen de visie van ZILL, waarbij men oppert om zowel persoons- en cultuurgebonden factoren te integreren binnen de lessen.

Waar outdoor education de lessen uit de klascontext haalt, neem je één belangrijk aspect vanuit de klas ook mee naar buiten. Klashouden is ook in een nieuwe leeromgeving zeer belangrijk. Bij outdoor education dompel je de leerlingen onder in een omgeving die ze op een heel nieuwe manier leren kennen. De vele prikkels die ze ervaren, zullen mogelijk een invloed hebben op het handhaven van de orde in de klas, zeker wanneer dit ook nieuw is voor de leerkracht. Zoals vermeld, is het begrip klashouden geen sluitend begrip. Er schuilt veel meer achter dan enkel 'de klas in de hand houden', maar gaat van organisatorische handelingen tot leerling- en leerkrachtgebonden factoren⁸. Dit maakt dat men allen wel kunnen vertrekken vanuit een vooropgestelde definitie¹⁵, toch zal er steeds persoonlijke inbreng achter schuilen. Wat echter wél algemeen een focuspunt dient te zijn, is het feit dat een gezonde en harmonische samenhang tussen deze componenten dient te zijn. Deze balans zal ervoor zorgen dat de leerkracht een optimaal leerklimaat creëert waarbij alle leerlingen tot actief en betrokken leren komen.

¹¹ Cools, D. & Van Helleputte, G. (2016). Pimp je speelplaats: Van buiten leren. Geraadpleegd op 25 maart 2018 via <http://www.pimpjespeelplaats.be/van-buiten-leren>.

¹² Z.a. (2017). 11 Proven Benefits of Outdoor Learning. Geraadpleegd op 22 januari 2018 via <http://www.bachelorsdegreeonline.com/blog/2012/11-proven-benefits-of-outdoor-learning/>.

¹³ VIVES (2015). Outdoor education. Outdoor games. Geraadpleegd op 25 mei 2018 via <https://vivesweb.be/wereldoriëntatie/outdoor-education/>.

¹⁴ UNESCO Platvorm Vlaanderen. (2008). *Bouwen op de vier pijlers van het onderwijs*. Opgeroepen op 28 december 2018 via: <https://www.unesco-vlaanderen.be/nl/artikel/detail/bouwen-op-de-vier-pijlers-van-het-onderwijs>.

¹⁵ Redant, G. (2005). *Doeltreffend klasbeheer. Effectief omgaan met de klasgroep*, Antwerpen: Apeldoorn, 21-22.

Oriënterende enquête

Om een antwoord te formuleren op mijn onderzoeksvragen, nam ik een enquête af bij 50 leerkrachten uit de derde graad. Op deze manier kreeg ik meer inzichten in hun ervaringen, visie en kennis omtrent 'outdoor education'. Maar liefst 76% van de leerkrachten die deelnamen, geven les in het vijfde leerjaar.

Laat ons beginnen bij het begin: 'Hoe vaak neemt u de klas mee naar buiten om leerinhouden aan te brengen?' Uit de enquête blijkt dat 44% van de leerkrachten één keer om de paar maanden de klascontext verbreedt naar de buitenlucht. Wat sterk opvalt, is dat bij de grote meerderheid (80%), het begrip 'outdoor education' bekend is. Wanneer we kijken naar hoeveel leerkrachten effectief lesgeven volgens dit principe, geeft maar liefst 88% aan dit niet te doen. Maar wat weerhoudt hen hiervan?

Leerkrachten geven zowel algemene als klasspecifieke redenen. Zo geven ze aan dat praktische organisatie (42%), tijd (40%) en kennis (36%) hen tegenhoudt om volgens deze vernieuwende werkvorm les te geven. Hier geven ze ook bijkomstige voorbeelden als: te strak leerplan, abstracte leerstof binnen de derde graad... Wanneer we de klasspecifieke redenen nader bekijken, geeft 24% aan dat de klasgroep hen tegenhoudt. De klas is te druk, er is weinig overzicht, de klasgrootte, zorgkinderen, te veel prikkels... zijn elementen die terugkomen. Ook de leerkrachten in het Malagassische onderwijssysteem treden de Belgische leerkrachten hier bij. Zij verklaren dat de klasgrootte én de strakke planning ervoor zorgen dat niet tot buitenlessen komen¹⁶.

Bij de vraag wat volgens hen nodig is om outdoor education meer te integreren in het huidige onderwijssysteem, komen ook een aantal zeer interessante bevindingen naar boven, namelijk: afstappen van de methoden en gerichtere focus op het leerplan, minder doelstellingen en meer budget, concrete tips en kennis over het invoeren van outdoor education, aangepast didactisch materiaal (aansluitend bij de leerinhouden/eindtermen), praktische accommodatie en organisatie... Leerkrachten moeten nadenken over hoe ze hun leerlingen opstellen, welk materiaal er voorhanden moet zijn, hoe de ruimtelijke organisatie eruitziet (zowel binnen als buiten de klas)... Dit neemt kostbare tijd in beslag. Alsook de spontaniteit verdwijnt door het administratieve dat erbij komt kijken omdat je moet bewijzen dat wat je doet 'zinnig' is.

Wat de leerinhouden betreft, is wereldoriëntatie de absolute koploper met 48%. Wiskunde krijgt een verdienstelijke tweede plaats met 24%. Spelling en Frans zijn het minst populair met elk 2%. Hier geven leerkrachten ook aan dat het vooral belangrijk is te kijken of de leerinhoud het toelaat, soms is de leerstof te abstract.

Leerkrachten willen meer kennis verwerven over outdoor education en een juiste invulling te krijgen van het begrip. De tijd nemen en een open mindset aannemen tegenover het onbekende, is in het hedendaagse onderwijs een must om verandering te brengen naar het onderwijs van de toekomst.

¹⁶ Andriamihamy, M. & Randriatsarafara, H. (leerkrachten 8ème EPP). ('Waarom gaat u wel/niet met de leerlingen naar buiten?'). Mondelinge communicatie op 29 april 2019. Ecole Primaire Publique, Analamahitsy.)

Hier komen we mooi terug naar het toekomstige ZILL-onderwijs waarin het leerplan meer focus legt op het 'doen', 'ervaren', 'ontdekken' vanuit persoons- en cultuurgebonden factoren. (Zie bijlage 1)

Ontwerp outdoor games + minidagboek (tijdens de try-out)

Uit de resultaten van de enquête stel ik vast dat nog niet alle leerkrachten gebruikmaken van outdoor education, ondanks ze het begrip kennen. Zoals reeds werd aangehaald, is dit grotendeels te wijten aan praktische organisatie, tijd en kennis. Ook aangepaste tips en materialen zijn welkom. Om de drempel voor leerkrachten te verlagen en gehoor te bieden aan hun noden, kies ik voor een bundel. In deze bundel staan tips voor de leerkracht en een heleboel outdoor games. Deze outdoor games zullen eruitzien als kant-en-klare lesfiches waarbij een minimum aan materiaal wordt aangeboden binnen diverse leergebieden want buitenlessen passen niet enkel bij wereldoriëntatie¹⁷. Ik ben ervan overtuigd dat leerkrachten op deze manier sneller de stap durven zetten om zelf aan outdoor education te doen én om zo een mogelijk effect waar te nemen binnen de klas. Concreet is er heel wat informatie te vinden op deze fiches: lesdoelen, didactische aanpak, tijdsduur en mogelijkheid tot aanpassingen en differentiatie. Leerkrachten testen zelf deze fiches uit om 'feeling' te krijgen met outdoor education en de eventuele invloed ervan op het klashouden. Omdat vooral leerkrachten uit het vijfde leerjaar deze enquête hebben ingevuld, richt ik me op leerinhouden die in deze klassen aan bod komen.

Klashouden of klasmanagement zijn abstracte begrippen die moeilijk meetbaar zijn. Om gegevens te verzamelen inzake deze termen, kies ik ervoor een 'minidagboek' te ontwerpen waar leerkrachten heel kort hun bevindingen noteren. Binnen dit dagboek vertrekken alle leerkrachten vanuit eenzelfde definitie omtrent klashouden/klasmanagement. (Zie bijlage 2)

Evaluatie d.m.v minidagboek

De mogelijke invloed van 'outdoor education' op het klashouden in de klaspraktijk, wordt door 13 vrijwillige leerkrachten uitgetest. Zij krijgen de bundel met outdoor games, alsook het minidagboek. In dit minidagboek wordt gevraagd om stil te staan bij de sfeer in de klas en het eigen klashouden zowel voor, tijdens als na het uitvoeren van de outdoor games. Hierbij vertrok iedereen vanuit dezelfde wetenschappelijke definitie. Ook is het belangrijk de outdoor games uit te testen over een langere tijdspanne op een frequente basis. Daarom vroeg ik aan de leerkrachten om minstens tweemaal per week een game naar keuze uit te testen.

Ondanks het relatief beperkte materiaal, geven enkele leerkrachten aan dat het voorbereiden van outdoor games met abstracte leerstof, toch wat extra tijd in beslag neemt. Het ideale uitgangspunt hiervoor zou zijn, dat handleidingen zich hier toegankelijker toe maken. Evenals de inrichting van de speelplaats of andere accommodatie in en rond de school. Het plannen van de observatiemomenten is ook van cruciaal belang. Het is belangrijk dat de leerkrachten niet altijd meteen na het uitvoeren van een outdoor game gaan observeren. Dit kan een invloed hebben op de resultaten.

¹⁷ Borgmans, B. (2019). Departement Omgeving: klassen zonder muren op derde Buitenlesdag. Geraadpleegd op 2 april 2019 via <https://omgevingvlaanderen.be/klassen-zonder-muren-op-derde-buitenlesdag>

Zowel de leerlingen als leerkrachten zeer enthousiast zijn over deze manier van werken. Omdat de leerinhoud in spelvorm aangeboden wordt, valt het 'klasgevoel' bij de leerlingen weg. Het klaslokaal dat geassocieerd wordt met leren, maakt plaats voor de buitenlucht en spelend leren waar alle leerlingen actief bezig en betrokken zijn. Dit geldt ook voor de zwakkere leerlingen, die zich nu volledig kunnen ontplooien op de fysieke ervaring en beleving. De leerlingen werken samen, moedigen elkaar aan, manen elkaar aan tot stilte...

Een aantal van de deelnemende leerkrachten gaven aan zeer moeilijke klasgroep te hebben. Dit gaande van zorgkinderen, uitsluiten, pesten, extreme groepsvorming, uitdagen, ruzie, groeps grootte, introverte vs. extraverte leerlingen, protesteren, ongepast gedrag... Het huidige onderwijs geeft ons een zeer diverse klassamenstelling.

Alle leerkrachten nemen een bepaald standpunt in tegenover de outdoor games en de invloed op hun klashouden. Algemeen gaan ze ervanuit dat de betrokkenheid zal verhogen waardoor ze meer en beter gaan samenwerken. Veelal is er een vermoeden dat deze outdoor games een gunstige invloed zullen hebben op de motivatie bij de leerlingen en dat ze meer plezier en succeservaringen zullen ondervinden. Kinderen genieten ervan om in de natuur te 'zijn' en tot rust te komen. Het is belangrijk dat leerlingen écht ervaren dat leren leuk is en dat je leert door te doen, te ervaren, te beleven! De grote meerderheid vermoedt dat outdoor education wel degelijk een invloed zal hebben op het klashouden.

Voor de start van de outdoor games, geven leerkrachten unaniem aan dat goed klashouden valt of staat met het maken van goede afspraken. Ook de consequente naleving hiervan mag niet ontbreken. Dit geldt ook voor de structuur die heerst in de klas. Bij de start van de outdoor games merken de leerkrachten op dat de leerlingen zeer enthousiast zijn. In dat enthousiasme voor wat nieuw is, is het niet altijd even makkelijk om de klasgroep rustig te houden. De kinderen zijn uitgelaten waardoor het herhalen van de regels regelmatig aan de orde is. Hier en daar zijn er leerlingen die sneller afgeleid zijn door de vele nieuwe prikkels.. De structuur vanuit de klas doortrekken naar de outdoor classroom is een must: korte instructie, opstelling/werking van de outdoor game, start- en eindsignaal. Met aandacht voor hét instrument van de leerkracht, het stemgebruik, is het maken van deze afspraken zeer belangrijk. In de buitenlucht moet je stem veel meer overbruggen. Gebruik maken van bijvoorbeeld een fluitsignaal, kan hulp bieden.

Het deed me enorm veel deugd te mogen lezen hoe positief de leerkrachten stonden tegenover het uittesten van de outdoor games. Waar sommigen aan het begin hun twijfels hadden met hun klasgroep, reageerden ze aan het einde zeer positief. Velen willen in de toekomst vaker op deze manier werken en zijn er zelf actiever mee bezig nu de aanzet gegeven is. Mijn opzet om leerkrachten warm te maken voor deze vernieuwende vorm van lesgeven en zo de drempel lager te maken, lijkt alvast geslaagd. (Zie bijlage 3 + bijlagebundel 3)

RESULTATEN

In dit onderzoek staat één hoofdvraag centraal: “Welk effect heeft ‘outdoor education’ op het klashouden bij leerlingen in het vijfde leerjaar?”. Om op deze vraag een antwoord te kunnen formuleren, was het nodig om leerkrachten uit te dagen om ‘outdoor education’ te integreren in hun lessen. De manier waarop ik dit zou doen, gaf aanleiding tot mijn subvraag: ‘Hoe kan ik leerkrachten uit het vijfde leerjaar stimuleren om les te geven volgens het principe ‘outdoor education’? Hierbij vertrek ik vanuit de noden die leerkrachten aangeven.

WELK EFFECT HEEFT ‘OUTDOOR EDUCATION’ OP HET KLASHOUDEN BIJ LEERKRACHTEN IN HET VIJFDE LEERJAAR?

Welke veranderingen op klasniveau zijn merkbaar na het regelmatig uittesten van de outdoor games? Na het regelmatig toepassen van de games, weten de leerlingen wat er van hen verwacht wordt. Ze raken gewend aan de nieuwe manier van werken, hoewel dit enige tijd nodig heeft om te implementeren. De samenwerking tussen vrijwel alle leerlingen verloopt soepel. Tijdens andere lessen zijn de leerlingen minder bezig met wie er in hun groep zit, ze willen vooral samenwerken en de opdracht tot een goed einde brengen. De concurrentiestrijd die in sommige klassen heerst, maakt plaats voor gezonde competitiviteit vol aanmoedigingen. Alle leerlingen gaan actief aan de slag, zelfs leerlingen die binnen de klasmuren passief werken. Ook merken enkele leerkrachten op dat de zelfstandigheid verhoogt, wellicht is dit te wijten aan de succeservaringen die de leerlingen opdoen. Deze resultaten bevestigen Dillons onderzoek naar veranderingen in het gedrag, het denken en voelen van kinderen.

Daarnaast ondervinden ook de leerkrachten veranderingen. Leerlingen vragen minder om aandacht door ongepast gedrag en de leerkracht zelf moet ook minder om aandacht vragen. Ook het ingaan tegen de leerkracht verminderde aanzienlijk. In de overige lessen denken leerlingen zelf na op welke manier ze van een bepaalde les toch een outdoor game zouden kunnen maken. Ze zijn gefocust, geconcentreerd en werken actief mee en dit gedrag trekt de meerderheid door naar andere lessen. Deze bevindingen lopen gelijk met het onderzoek dat professor Chawla reeds voerde. Net zoals bij Roger Ulrich, komt ook hier naar voor dat het er bij de meesten rustiger en gemoedelijker aan toe gaat in de klas. Een reden hiervoor kan zijn dat leerkrachten de outdoor games gebruiken als beloning. De kinderen weten dat goed gedrag (rustig en aandachtig meewerken) beloond zal worden met iets dat ze leuk vinden (buiten les). De algemene betrokkenheid en focus zijn verbeterd, alsook het aantal conflicten binnen de klasgroep. Klassen waarbij kinderen zitten met gedragsproblemen, kennen ook een zeer interessante evolutie. Een kind dat anders zeer aanwezig is in de klas, is nu kind tussen de andere kinderen. In de klas zijn de grenzen zeer klein en leerkrachten verwachten dat leerlingen vooral stilzitten en stil zijn. Wanneer deze klasgroepen naar buiten trekken, valt echter op dat de grenzen groter worden. Deze kinderen hebben letterlijk én figuurlijk meer bewegingsruimte¹⁸. Na een aantal games, zijn deze kinderen naarmate dit voor hen mogelijk is, opmerkelijk rustig(er) in de klas. De leerkrachten trekken de

¹⁸ Verhulst, A. (leerkracht 5LO GVBS Tielrode). (Opvallende verschillen na outdoor games). Mondelinge communicatie op 21 januari 2019. GVBS Tielrode, Temse.

klasstructuur en maatregelen die ze daar treffen (afspraken & beloningen), door naar de outdoor classroom.

Uiteraard mogen we niet vergeten dat de kans bestaat dat er ook geen/niet meteen veranderingen merkbaar zijn. Eén van de leerkrachten geeft aan geen veranderingen te merken op basis van klashouden. Anderen zouden het graag nog langer testen. Ook bij hen zijn de leerlingen in de klas echter wel enthousiaster en actiever.

HOE KAN IK LEERKRACHTEN UIT HET VIJFDE LEERJAAR STIMULEREN OM LES TE GEVEN VOLGENS HET PRINCIPE 'OUTDOOR EDUCATION'?

Uit de enquête blijkt dat 44% van de leerkrachten één keer om de paar maanden de klas mee naar buiten neemt. Slechts een poore 12% geef les volgens deze werkvorm terwijl maar liefst 80% het begrip kent. Dit is volgens hen te wijten aan het gebrek aan kennis en correcte invulling van het begrip, maar ook de durf om te experimenteren met wat nieuw is. Tijd, praktische organisatie en een gebrek aan materiaal maar ook de aard van de leerstof houdt hen tegen. Zoals ik reeds aangaf, wou ik vooral luisteren naar de noden die de leerkrachten aangaven. Om gehoor te bieden en de drempel te verlagen, ontwierp ik een bundel vol outdoor games. Deze lesfiches waren toegankelijk voor eventuele aanpassingen naar klasgroep, accommodatie... maar ook de link met het nieuwe ZILL-onderwijs werd hierin verweven. Door met een bundel te werken, heeft de leerkracht de nodige houvast met kant-en klare voorbeelden ter beschikking waar ze steeds op kunnen terugvallen. De keuze om zowel de leerkrachten als mezelf de try-out te laten uitvoeren, is bewust. De leerkrachten ervaren zelf het volledige proces van een outdoor game, kunnen zelf aanpassen waar nodig. Ikzelf test de games uit in het buitenland om het concept te introduceren en zo mogelijk mijn eigen visie verder te ontplooiën. Deze bundel dient als inspiratie om zich verder te verdiepen in de wondermooie wereld van outdoor education.

De deelnemende leerkrachten staan overwegend positief tegenover outdoor education en zijn effecten (op het klashouden). Met behulp van deze outdoor games worden de leerlingen zowel fysisch als cognitief actief betrokken, wat extra motiverend werkt. Hierdoor blijft de leerstof beter hangen. Dit sluit aan bij het onderzoek dat Springlab voert. In deze nieuwe setting mogen en kunnen kinderen meer, de grenzen worden opengetrokken en leren gebeurt spelenderwijs. Een aantal leerkrachten lieten zich afschrikken door hun klasgroep, maar waren verrast door de positieve effecten die de natuurlijke omgeving met zich meebracht.

Toch is outdoor teaching ook een uitdaging. Leerkrachten voor wie deze manier van lesgeven nog nieuw is, dienen eerst hun 'draai' te vinden en hun weg te zoeken. Organisatorisch gezien komt er wat bij kijken zoals de beschikbaarheid van de locatie of mogelijkheid tot verplaatsing. Nadenken over het gebruik van materiaal neemt ook extra tijd in beslag. Waar er elementen zijn die je als leerkracht kan manipuleren, zijn er ook waarbij je dit niet kan. Het weer is namelijk een zeer onvoorspelbare factor waarvan leerkrachten aangeven dat het hen toch wel tegenhoudt. Zoals een Zweeds gezegde luidt: 'Slecht weer bestaat niet, enkel slechte kledij.'

CONCLUSIE

Outdoor education, een idyllische toekomst in het onderwijs. Vandaag de dag is het belangrijk kinderen actief te betrekken en te motiveren tijdens de lessen. Deze vernieuwende vorm van leren, verenigt de wereld van kinderen en de schoolse context. Door de multisensoriële werking, beïnvloedt buiten lesgeven de beleving van kinderen positief. Ze ervaren het leren in z'n totaliteit en belangrijker, al spelenderwijs.

Om kinderen al spelenderwijs te laten leren en de natuurlijke omgeving ten volle te laten beleven, hebben we een opstap nodig. Deze opstap zijn de outdoor games waarmee we de klascontext naar buiten verhuizen. Hoe oud kinderen ook zijn, spel is en blijft een belangrijk onderdeel in het leerproces. Ze spelen, leren, genieten en beleven de leerstof in de natuur. Kinderen die buiten leren krijgen meer zuurstof waardoor ze actiever en geconcentreerder zijn. Omdat ze ook op deze manier leerstof verwerken, blijft deze langer en beter hangen. Outdoor education gaat echter veel verder en beïnvloedt heel wat secundaire vaardigheden als: sociale vaardigheden, oplossingsgericht denken... evenals hun eigen sociale- en persoonlijke ontwikkeling¹⁹.

Dankzij deze outdoor games kunnen we heel wat onderliggende effecten onderzoeken. Ze zijn een middel om een vergelijkende studie op te bouwen rond klashouden. We kunnen stellen dat outdoor education wel degelijk een heleboel positieve effecten heeft op het klashouden van de leerkracht dat zo ook een effect heeft op het hele klasgebeuren. Met behulp van literatuur en deskundigheid van verschillende leerkrachten uit België, ben ik heel wat te weten gekomen over outdoor education in de derde graad van het lager onderwijs.

Dit onderzoek is een vergelijkend onderzoek, maar tevens ook geen sluitend onderzoek. Heeft outdoor education effect op het klashouden van leerkrachten? Jazeker, maar is dit bij alle leerkrachten hetzelfde? Zowel de bevraging als de try-out werd uitgevoerd bij een beperkte doelgroep. Hoe groter de groep respondenten, hoe meer gegevens die verwerkt kunnen worden dus hoe nauwkeuriger de resultaten zullen zijn. Tijdens dit onderzoek rezen een aantal interessante vragen, zowel bij mezelf als bij de respondenten: 'Blijft de leerstof ook op langere termijn beter hangen?' Enkele leerkrachten gaven aan al een groot verschil te merken terwijl anderen dit nog niet zo uitgesproken opmerkten. Dit is mogelijk nieuw voer voor een volgend onderzoek!

¹⁹ Cools, D., Van Helleputte, G. (2015). *OutdAre teaching*. Opgeroepen op van website <https://www.outdareteaching.be/outdare-teaching>.

BRONNENLIJST

BOEKEN

- De Boe, D. (2017). *EduNext: transformeer je school van binnenuit*. Tiel: Uitgeverij Lannoo.
- Louv, R. (2005). *Het laatste kind in het bos. Hoe we onze kinderen weer in contact brengen met de natuur*. Utrecht: Jan Van Erkel.

INTERNETBRONNEN

- Aartsen, A. (2012). *NatuurWijs: De natuur als klaslokaal*. Opgeroepen op 12 november van website: <https://www.natuurwijs.nl/>.
- Allegaert, J., (z.j). *Outdoor Education: Outdoor Games*. Opgeroepen op 30 oktober, van website <https://vivesweb.be/wereldoriëntatie/outdoor-education/>.
- Borgmans, B. (2019). Departement Omgeving: klassen zonder muren op dede Buitenlesdag. Geraadpleegd op 2 april 2019 via <https://omgevingvlaanderen.be/klassen-zonder-muren-op-derde-buitenlesdag>
- Cools, D., Van Helleputte, G. (2015). *OutdAre learning*. Opgeroepen op 30 oktober, van website <https://www.outdareteaching.be/outdoor-learning>.
- Cools, D., Van Helleputte, G. (2015). *OutdAre teaching*. Opgeroepen op 30 oktober, van website <https://www.outdareteaching.be/outdare-teaching>.
- Cools, D., Van Helleputte, G. (2015). *Outdoor Teaching*. Opgeroepen op 30 oktober, van website https://www.vakdidactiek.be/project_outdare_teaching.
- Cools, D., Van Helleputte, G. (2016). *Pimp je speelplaats : wat doen we 'OutAre?'* Opgeroepen 30 oktober, van website http://www.pimpjespeelplaats.be/sites/default/files/docs_2016/studiedag_pjs_201611/outdare-teaching-pimpjespeelplaats.pdf.
- de Beer, J.-P. (2018). Springlab: bewegend leren: geraadpleegd op 18 maart 2019 via <https://bewegendleren.net/>
- De Pannebeke. (2018). *Groene omgeving: outdoor education*. Opgeroepen op 30 oktober, van website <http://www.brugge-depannebeke.be>
- Dillon, J., Morris, M., O'Donnell, L., Reid, A., Rickinson, M., & Scott, W. (2005). *Engaging and learning with the outdoors - The Final Report of the Outdoor Classroom in a Rural Context Action Research Project*. Geraadpleegd op 18 januari via <https://www.nfer.ac.uk/engaging-and-learning-with-the-outdoors-the-final-report-of-the-outdoor-classroom-in-a-rural-context-action-research-project/>.
- Govaerts, S., (2016). *Klasse: bewegen tijdens les doet beter leren*. Opgeroepen op 30 oktober, van website <https://www.klasse.be/47826/bewegen-tijdens-les-doet-beter-leren/>
- Hellemans, L., Van Gils, I. e.a. (2017). *Thomas More onderwijsprojecten: Outdoor Education*. Opgeroepen, 29 oktober, van website <https://www.thomasmore.be/lerarenopleiding-kempen/centre-innovation-education/onderwijsprojecten-2017-2018/outdoor-education>
- Institute for Outdoor Learning. (2005). *What is Outdoor Learning*. Geraadpleegd op 17 januari 2019 via [outdoor-learning.org/](http://www.outdoor-learning.org/) <http://www.outdoor-learning.org/>.

- Joosten, F. (2016). *Bewegend leren houdt kinderen fysiek én mentaal scherp*. Brussel: VIGEZ. Elsene: Sciensano (WIZ). Opgeroepen 30 oktober, van website <https://pxlexperts.smallteaser.com/article/bewegend-leren-houdt-kinderen-fysiek-n-m>
- Kikkert, C. (2016). Bewuste beweegmomenten in de klas. Geraadpleegd op 17 januari 2019 via <https://www.jenaplan.nl/userfiles/files/Bewegen-ritmiek-concentratie.pdf>.
- Lenaerts, L. (2016). *Buitengewoon leren, de waarde van outdoor learning*. Opgeroepen op 30 oktober, van website <https://www.scriptiebank.be>
- Moorkens, J. (2017). Outdoor education: *Een Noorse utopie of toekomstmuziek voor het onderwijs in Vlaanderen?* Opgeroepen op 30 oktober, van website <https://www.scriptiebank.be>
- MOS Vlaanderen., Good Planet. (Z.J.) *Buiten lesdag*. Opgeroepen op 30 oktober, van website <http://www.buitenlesdag.be/index.php/lesideeen-buitenlesdag>.
- Redant, G. (2005). *Doeltreffend klasbeheer. Effectief omgaan met de klasgroep*, Antwerpen: Apeldoorn, 21-22.
- Schofield, J., Danks, F. (2013). *Het slecht weer boek: ontdek wat je allemaal kunt doen in regen, wind en sneeuw*. Zeist: Christoffor.
- Schofield, J., Danks, F., Kaiser, K. (2014). *De wilde stad: ontdek wat je allemaal kunt doen in de stad*. Zeist: Christoffor.
- UNESCO Platvorm Vlaanderen. (2008). *Bouwen op de vier pijlers van het onderwijs*. Opgeroepen op 28 december 2018 via: <https://www.unesco-vlaanderen.be/nl/artikel/detail/bouwen-op-de-vier-pijlers-van-het-onderwijs>.
- Valcke, M. (z.j.). *Klasmanagement en reflectie*. Academia Press: Gent.
- Van den Branden, K. (2015). Duurzaam onderwijs. 10 vernieuwende ideeën voor het onderwijs van de 21ste eeuw. Geraadpleegd op 22 januari 2019 via <https://duurzaamonderwijs.com/2015/09/24/10-vernieuwende-ideeen-voor-het-onderwijsvan-de-21ste-eeuw/>.
- Van Hove, L. (2018). Ervaringsgericht leren: outdoor education. Geraadpleegd op 1 februari 2019 via file:///C:/Users/Shauy%20Vos/Downloads/Bachelorproef%20Outdoor%20Education%20Lieze%20Van%20Hove.pdf.
- Vermeir, B. (2018). MOEV: zet je school in beweging. Geraadpleegd op 13 januari via <https://www.moev.be/projecten/filters:lager-onderwijs>.
- VIVES (2015). Outdoor education. Outdoor games. Geraadpleegd op 25 mei 2018 via <https://vivesweb.be/wereldoriëntatie/outdoor-education/>.
- Z.A. (2015). *Duurzaam onderwijs: 10 vernieuwende ideeën voor het onderwijs van de 21ste eeuw*. Opgeroepen op 30 oktober -, van website <https://duurzaamonderwijs.com/2015/09/24/10-vernieuwende-ideeen-voor-het-onderwijs-van-de-21ste-eeuw/>
- Z.A. (2017). 11 Proven Benefits of Outdoor Learning. Geraadpleegd op 22 januari 2018 via <http://www.bachelorsdegreeonline.com/blog/2012/11-proven-benefits-of-outdoor-learning/>.
- Zwigman, F. (2016). *Het wilde boek voor buiten: buitendoeboek voor jongens en meiden*. Amsterdam: Luitingh-Sijthoff.

ARTIKEL

- Cools, D., Van Helleputte, G. (2017). Van outdoor learning naar OutdAre Teaching. School- en klaspraktijk, 58 (232) p. 36-47.
- Feille, K. K., (2016). Teaching in the Field: What Teacher Professional life tell about how they learn to teach in the outdoor learning environment. Springer Science+Business Media Dordrecht.
- Joosten, F. (2016). *Bewegend leren houdt kinderen fysiek én mentaal scherp*. Brussel: VIGEZ²⁰. Elsene: Sciensano (WIZ²¹). Opgeroepen 30 oktober, van website <https://pxleexperts.smallteaser.com/article/bewegend-leren-houdt-kinderen-fysiek-n-m>
- Tollenaere, R. (2015). *Leerlingen volgen drie dagen les in park en bos*. Opgeroepen op 30 oktober, van website <https://www.nieuwsblad.be>
- Verheij, C. (2003). De boerderij al klaslokaal. Geraadpleegd op 17 januari 2019 via www.springzaad.be/litdocs/de_boerderij_als_klaslokaal.pdf.

MONDELINGE COMMUNICATIE

- Andriamihamy, M. & Randriatsarafara, H. (leerkrachten 8ème EPP). ('Waarom gaat u wel/niet met de leerlingen naar buiten?'). Mondelinge communicatie op 29 april 2019. Ecole Primaire Publique, Analamahitsy.)
- Oosterlinck, E. & Verhulst, A. (leerkracht 6LO, 5LO GVBS Tielrode). (Beweging tijdens de les). Mondelinge communicatie op 21 januari 2019. GVBS Tielrode, Temse.
- Oosterlynck, E., Vermeulen, E. (leerkracht 6LO, 2LO GVBS Tielrode). (Bewegingsopvoeding). Mondelinge communicatie op 21 januari 2019. GVBS Tielrode, Temse.
- Verhulst, A. (leerkracht 5LO GVBS Tielrode). (Opvallende verschillen na outdoor games). Mondelinge communicatie op 21 januari 2019. GVBS Tielrode, Temse.

* 1. VIGEZ: Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie vzw.

* 2. WIV: Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid.

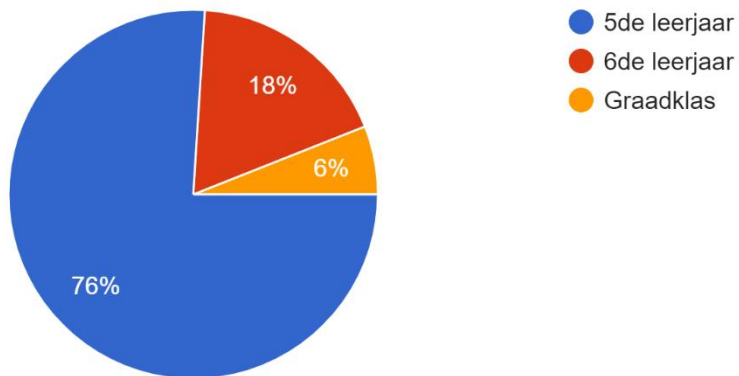
BIJLAGEN

BIJLAGE 1: ORIËNTERENDE ENQUÊTE OUTDOOR EDUCATION

Vraag 1

In welk leerjaar geeft u les?

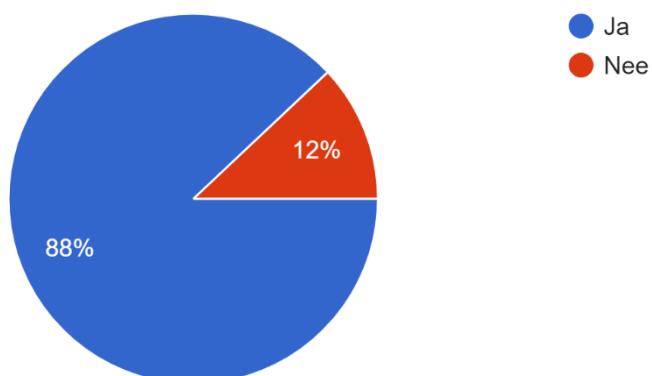
50 antwoorden

Vraag 2

Neemt u uw klas mee naar buiten om leerinhouden aan te brengen?

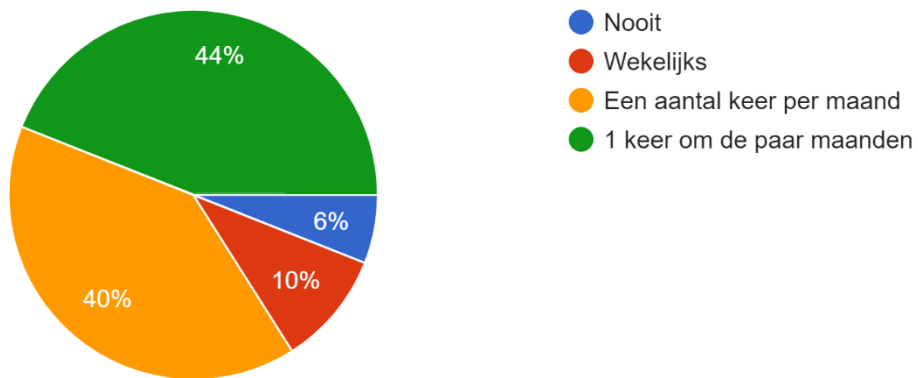
50 antwoorden

Vraag 3

Hoe vaak neemt u uw klas mee naar buiten om leerinhouden aan te brengen?

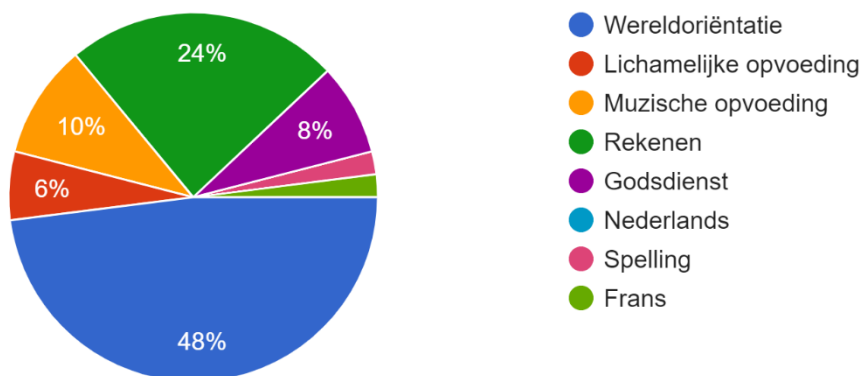
50 antwoorden

Vraag 4

Tijdens welke leergebieden neemt u uw klas het vaakst mee naar buiten?

50 antwoorden

Vraag 5

Waarom neemt u uw klas wel/niet mee naar buiten om leerinhouden aan te brengen?

Ik neem mijn klas wel naar buiten	Ik neem mijn klas niet mee naar buiten
Ik neem mijn klas mee voor meerdere vakken dan enkel godsdienst. Het hangt puur van de les en het weer af. Ook wereldoriëntatie, muzische, lichamelijke opvoeding, rekenen, Frans, Nederlands kan.	Ik sta er te weinig bij stil. Ook soms een grote rompslomp om alles mee te nemen.
Al spelenderwijs zijn ze bezig met leerinhouden te verwerven en vast te zetten. Dit werkt positief, ook bij degenen die de lesinhoud moeilijker / minder fijn vinden.	Niet: het is gemakkelijker om in de klas te blijven.
Als het relevant is. Als je iets bijvoorbeeld kan observeren.	Beperkte tijd te wijten aan te veel andere activiteiten op school, 1 keer per maand plan ik wel een uitstap op basis van het werothema.
Door de leerinhouden buiten aan te brengen staan de lln meer in contact met de werkelijkheid. Ze leren zich ook concentreren in situaties waarin veel afleidende factoren aanwezig zijn.	Maar afstand van activiteit tot school bepaalt wel mee of ik voor uitstap kan gaan door gezondheidsproblemen. Want is ook moeilijk om de leerinhoud te koppelen aan je bundel als je zelf niet mee kan begeleiden.
Verplicht vanuit de directie.	Niet elke les leent zich ertoe maar ik moet dit meer doen.
Wel: het is veel leuker, meer betrokkenheid	Tijdverlies
Leerlingen zijn aandachtiger. Is leuk om eens buiten de klasmuren te gaan.	Heel druk, grote klas (23) en het gedrag van leerlingen laat dit niet toe.
Afhankelijk van het onderwerp	Het vraagt organisatorisch veel voorbereiding.
Het uitvoeren van meetopdrachten i.v.m. Niet: soms moeilijk om een grote klasgroep onder controle te hebben. Gezag vermindert. oppervlakte, schaalbegrip, inhouden...	Niet: soms moeilijk om een grote klasgroep onder controle te hebben. Gezag vermindert.
iets anders dan normaal, variatie.	niet: tijdsgebrek
Frisse lucht, meer ruimte, uitdaging	meer ruimte nodig
Het daarwerkelijk zien is voor hun gemakkelijker om het te begrijpen.	Geen ervaring ermee, bang dat ik ze niet gefocust kan houden op het lesonderwerp.
Buiten is leuker, actiever, ruimte, creativiteit, spelenderwijs leren,...	Niet – omdat ik vind dat ze dan snel afgeleid zijn.
Wiskunde is vaak heel abstract... Wanneer ze naar buiten gaan, kan ik de leerinhouden visueler voorstellen en al doende laten ervaren.	Veel voorbereidingswerk bij het ineen steken van spelletjes i.v.m. de leerinhouden. Zeker als je de eerste keer in een leerjaar staat, steek je vooral tijd in het voorbereiden van de lessen zoals ze in de handleiding staan.

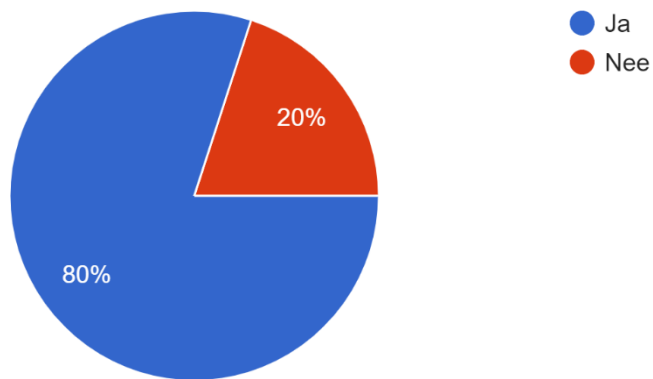
Wel: de betrokkenheid van de kinderen stijgt meteen. We hebben het geluk dat we een mooie omgeving hebben rondom de school. Dit biedt heel wat mogelijkheden.	Niet: klas wordt meteen veel drukker, slecht voor je stem (je moet boven het omgevingsgeluid geraken), slecht weer, verplaatsing vraagt veel organisatie, soms veel tijdsverlies om ergens te geraken...
Omdat dit bij kinderen veel beter blijft hangen. Het is net of de leerstof dan dicht bij hen staat.	Ik vind het niet echt praktisch om dit bij elke les te doen. Soms heb je echt wel een bord nodig om dingen te zoeken of om iets op te schrijven. Toch ben ik er ook wel zeker van dat dit bij bepaalde lessen zeker haalbaarder is en dat dit dan ook een meerwaarde kan zijn.
Omdat ze dan beweging, ontspanning, zon en leerkansen tegelijk krijgen.	
Voor wereldoriëntatie blijf je zo dicht bij de leefwereld van de kinderen bv. naar het bos, dichte verplaatsingen met de fiets, bij mooi weer buiten lezen, invullen van een werkblad bij muzo (meer ruimte)...	
Kinderen leren eens in een andere context: al spelend leren in de natuur, meer concentratiemogelijkheden door de ademhaling.	
Wel: kinderen hebben echt nood aan beweging.	
Wel: zo onthouden in de leerinhouden makkelijker.	
Het is soms zinvol om de leerstof buiten te geven omdat het vb. een 'spelvorm' is dat veel plaats inneemt.	
Via doen onthouden leerlingen beter, genieten van de natuur, de verbintenis tussen natuur en leerstof ontdekken.	
Omdat het bij de les past, omdat het voor de leerlingen leuker is.	
Omdat een frisse neus en beweging heel wat enthousiasme en vermogen meebrengen. Omdat ze meer zintuigen prikkelen, omdat ze in een zuurstofrijke omgeving vertoeven, omdat de natuur heel wat plaats biedt, omdat je veel kan leren van de natuur.	
ruimte, mogelijkheid om te doen en te beleven.	
Sommige dingen zijn beter leerbaar uit de praktijk.	
Concreet leren	

Toetsen aan de realiteit, buitenlucht en zonlicht is erg gezond, kinderen vinden dit leuker dan op hun stoel zitten!	
verhogen van de motivatie, bewezen effecten van bewegen en leren.	
Ervaringsgericht werken of op een andere manier leerstof aanbrengen/verdiepen	
Om meer te exploreren en te beleven.	
Wel mee naar buiten bv met gids bij en collega bij. WO- activiteit gekoppeld aan WO-bundel. (bv: ongewervelde dieren gaan bekijken met loep, natekenen, ... determinatietabellen -> gids heeft wel al het materiaal mee. Anders maar 2 loepen voor hele klasgroep. Je vindt bv wel determinatietabellen van gewervelde dieren, maar veel minder van ongewervelde dieren. Gids heeft deze dan mee.	
Wel: leerplezier, de plaats (we hebben weinig plaats in de klas), veel bewegingsmogelijkheden, frisse lucht...	
Wel – omdat ze gemotiveerder zijn	
De leerlingen zijn gemotiveerd wanneer ze buiten mogen. Dit gaat vaak gepaard met een actieve lesvorm. Hun betrokkenheid verhoogt.	
Om iets te laten zien in de natuur, als verandering van locatie, bij lessen waar je veel plaats nodig hebt.	
Dit gebeurt meestal als extra of verwerking.	
Leuker, gemotiveerder	

Vraag 6

Heeft u al gehoord van 'outdoor education' of openluchtonderwijs?

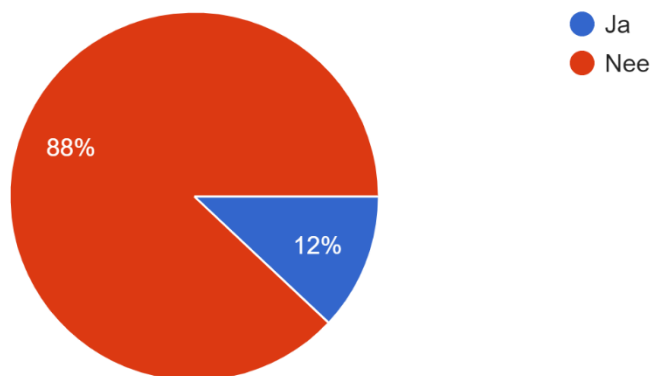
50 antwoorden

Vraag 7

Geeft u reeds les volgens het principe van 'outdoor education'?

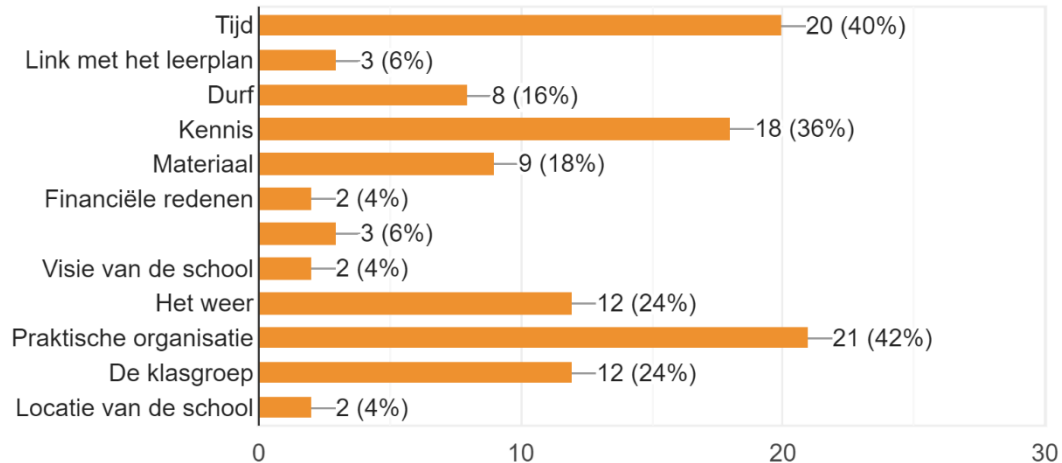
50 antwoorden

Vraag 8

Indien niet, wat houdt u als leerkracht tegen om aan 'outdoor education' te doen?

50 antwoorden

Vraag 9

Welke elementen binnen de klasgroep houden u tegen om naar buiten te trekken en waarom?

Het leerplan is strak. Outdoor education eist veel tijd op.

(Ik moest iets aanduiden om het formulier te verzenden.)

Te drukke klas

Alle regelgeving betreffende veiligheid, papierwerk waarmee je moet 'bewijzen' dat wat je doet zinvol is. Het spontane verdwijnt, krijgt geen kans meer. Jammer!

Weinig overzicht

De leerstof is te abstract

Eén gedragsgestoord kind verpest de leerkansen voor de ganse klas. Dit gebeurt ook tijdens de gewone lessen. Interactie tussen vier kinderen maakt het opnemen van kennis op een normale en productieve manier quasi onmogelijk.

Het is een heel rumoerige klas. Als ik ze mee naar buiten neem, lopen ze zowat alle kanten uit en verlies ik veel meer tijd dan wanneer ik binnen blijf.

Drukke klas, gedrag van leerlingen

Nood aan structuur en klashouden. (kinderen minder in de hand door de vele prikkels: niet perse negatief)

Heel rumoerig en het laatste woord willen, gebrek aan respect voor materialen..

drukte van de klasgroep, grote groep 25 lln

Soms het weer

Geen aandacht meer. Wordt de leerstof zo echt vastgezet of komt dat op de tweede/derde plaats?

Zeer diverse problematieken in de klas, als je mijn klasgroep loslaat kunnen ze met de verantwoordelijkheid moeilijk om, overzicht houden is moeilijker

Veel zorgkinderen, hebben nood aan een klasomgeving, worden te veel geprikkeld in een omgeving buiten het klaslokaal.

Grootte van de klasgroep - steeds 2 begeleiders nodig.

Samenstelling van klasgroep. Erg om te zeggen maar soms is het ondanks begeleiding van 2 leerkrachten en een gids moeilijk om een bepaalde leerling mee op uitstap te nemen door gedragsproblemen ondanks het feit dat er traject is met ondersteuning buitengewoon onderwijs. (duurt veel te lang vooraleer er concreet iets wordt opgestart)

De kinderen maken zo'n activiteiten niet vaak mee, waardoor ze heel enthousiast worden en buiten proportie reageren (veel tijdsverlies om hen gewoon stil te krijgen en te laten luisteren). Ze zijn heel snel afgeleid door allerlei.

concentratie

De klas is soms heel wild. Daarom wil ik hen niet té veel extra prikkels bijgeven door hen bij veel lessen mee naar buiten te nemen.

Vraag 10

Wat is volgens u nodig om 'outdoor education' meer te integreren in het Vlaamse Onderwijs?

Geen idee

Je hebt hier en mooi weer en een goede ligging van je school voor nodig.

De (klassieke) handleidingen kunnen zich hier meer naar richten zodat leerkrachten dit later ook als het 'klassieke' onderwijssysteem ervaren. Ook meer voorbeelden, lesfiches, ... werken stimulerend!

budget en minder doelstellingen.

Niet meer werken met handleidingen, maar vanuit het leerplan (vooral voor WO).

JUISTE kennis van het begrip

Concrete tips hoe je het kan invoeren in de klas

Kennis?

Aanpassen accommodatie. Verandering van visie.

Meer ondersteuning/ kleinere klassen

Vrijheid om als leerkracht dit soort activiteiten te organiseren.

Meer materialen en betere speelplaatsen met meer natuur

Concrete lijn of een soort houvast/startpunt

Meer materiaal aangeboden krijgen dat aansluit bij leerinhouden, want we hebben zeer weinig tijd over om zoiets uit te werken

Financiële middelen + aangepast didactisch materiaal

Meer ruimte in de opgelegde uren

Meer kennis, ideeën, ...

Een andere school-/klasorganisatie waardoor je meer ruimte in je tijd krijgt.

opleiding

Meer bekendheid

Een verplichte bijscholing. Het is een chique term maar het principe is niet echt duidelijk. Ik mis voorbeelden.

Meer kennis, leerkrachten uit de comfortzone halen door misschien materialen aan te bieden. Maakt de stap kleiner.

Meegaan met de trend, meer stimulatie en durf voor de leerkrachten die al langer in het onderwijs staan.

Materialen binnen een bepaald leergebied. Ook andere materialen op de speelplaats zijn welkom.

Focus in de opleiding + bijscholing/vormingen, duurzaam lesmateriaal

duidelijke link met leerplan

Gezond, andere manier van lesgeven.

Aanbieden wat het inhoudt, meer reclame voor maken

Soms is het weer echt wel de boosdoener, de mogelijk in het lessenpakket om dit te doen. (Zit soms echt te vol)

Durf van leerkrachten om van de stoel te komen.

ideeën

Betere infrastructuur, kleine klasgroepen

Kleinere klasgroep

Tijd, plaats en materiaal

Bijscholing waarbij het nut nog eens extra in de verf wordt gezet.

kleinere klasgroepen

Voor mezelf: meer ideeën

Meer middelen.

Meer ondersteuning op leerkrachtenniveau, zodat je zelf ook aan de slag gaat. bv: kennis -> mbt natuur. Bepaalde struiken, planten ... ken je zelf niet bij naam waardoor het opzoeken moeilijker is.

materiaal-> meer kompassen, meer rolmeters, ... zodat je in groepjes kan werken
meer mogelijkheid om je te laten ondersteunen door een zorgjuf, ... soort van coteaching.
Aantal afwezige collega's beïnvloedt ook of je al dan niet naar buiten gaat.

durf van de leerkrachten en extra kennismaking met het onderwerp

Meer laten voorkomen in de opleiding. Bijscholing geven outdoor over outdoor education. Eens een les meevolgen die goed is uitgewerkt in open lucht. Meer voorbeelden door bv. een boekje met zaken die je buiten kan doen.

een verplicht lesuur (lesuren) per week

Leerkrachten hier in aanmoedigen van bovenuit. Hier tijd voor uittrekken. Dit eens samen bekijken tijdens een pedagogische studiedag of tijdens een personeelsvergadering.

Een goed uitgeruste schoolomgeving die het mogelijk maakt om naar buiten te trekken.

meer durf van de leerkracht

De mogelijkheid op school

grote speelplaatsen, veel open ruimte, verkeersvrije straten...

Vraag 11

Wat verstaat u onder de begrippen 'klassfeer' & 'klasmanagement'?

Hoe je klas omgaat met elkaar dus hoe de sfeer van de klasgroep onderling is en hoe jij je klas graag in de hand houdt.

Klassfeer betekent voor mij dat iedereen zich goed voelt in de klas. Dit is het begin van leren. Onder klasmanagement zie ik actieve en vernieuwde werkvormen én een klasomgeving die eens anders is dan 'de vier muren'.

klassfeer : hoe kinderen met elkaar omgaan. Ruzies bijvoorbeeld zijn slecht voor de klassfeer. Ook een leerkracht draagt hier een belangrijke rol in.

klasmanagement : hoe een leerkracht zijn leerlingengroep begeleidt. Hoe hij het klasgebeuren regelt.

Dat de kinderen zich goed en veilig voelen in de klas. Iedereen durft fouten te maken en durft zich te tonen. Klasmanagement is de manier waarop de leerkracht de leeractiviteiten begeleidt en organiseert.

De sfeer binnen de klas tussen kinderen onderling en kinderen en leerkracht, klasmanagement is de klas managen, zorgen dat iedereen leert wat hij of zij moet leren, op alle vlakken

Klassfeer: een plek waarin kinderen zich op hun gemak voelen, waar het ok is om fouten te maken.

Klasmanagement: dat alles draait in je klas, kinderen kennen de regels en houden zich hieraan

De sfeer, het gevoel dat in de klas hangt en de manier waarop je dat bereikt

De interactie tussen leerkracht en leerlingen en het organiseren van de lessen om het leren aangenaam te maken.

Sfeer = vnl tussen de lln onderling

Management = verhouding met lkr

Het welbevinden van de leerlingen, medezeggenschap en medeverantwoordelijkheid in het klasgebeuren en de klasinrichting. Een sfeer van vertrouwen, iedereen mag zichzelf zijn. Iedereen toont respect voor elkaar.

Welbevinden en betrokkenheid creëren

Waar iedereen zich goed voelt en luistert

De dynamiek van de klas en hoe je als leerkracht daarvoor zorgt.

Onderlinge relaties kind-ik kind-kind, organisatie, aanpak, belonen en straffen,...

Een klas waarin iedereen zich goed voelt en zichzelf durft te zijn, waar je tot rust kan komen om te leren.

Klassfeer: de sfeer die er hangt in de klasgroep, zowel tussen leerlingen onderling als tussen leerlingen en leerkracht

Klasmanagement: de manier waarop dat jij je klas wil begeleiden

Hoe je klas met elkaar en met jou omgaat.

Klassfeer: hoe kinderen zich in de klas voelen bepaalt de klassfeer. Pas als het welbevinden van kinderen voldoende hoog is, kan je tot leren komen. Klasmanagement verloopt automatisch eenvoudiger indien de klassfeer goed is. Wanneer kinderen zich goed voelen en voldoende uitgedaagd worden, zullen ze weinig interesse hebben om zich "averechts" te gedragen.

Klassfeer: sfeer binnen een groep; groepsdynamiek maar ook de sfeer in een lokaal

Klasmanagement: omgang met kinderen, je aanpak om kinderen tot leren te brengen, de organisatie van je les

Een positief leerklimaat organiseren dat ten goede komt van een zo groot mogelijk aantal kinderen in je klas.

De onderlinge relatie tussen de leerlingen en het klashouden.

Klassfeer is voor mij de sfeer die in de klas hangt. Klasmanagement de manier waarop ik als leerkracht mijn klas in handen heb.

Hoe de klas met elkaar omgaat, relatie leerlingen onderling. Hoe de leerkracht het klasgebeuren organiseert, de klas in de hand heeft.

Klassfeer: sfeer in de klas waar ieder kind zichzelf kan zijn met wederzijds vertrouwen.

Klasmanagement: controle hebben over de klas.

Klassfeer: klas die goed aan elkaar hangt waar over alles gepraat kan worden. Een liefdevolle vertrouwensband mét gezag over de klasgroep. Klasmanagement: maken van goede afspraken, bepaalde routines doortrekken.

Klassfeer: toffe omgang tussen de kinderen met respect waarin iedereen zich goed voelt.

Klasmanagement: goed klashouden (kinderen onder controle hebben), kinderen weten wat wel en niet kan.

klassfeer: sfeer binnen de klasgroep. Klasmanagement= organisatie klas

De manier van je lessen organiseren, zorgen dat iedereen zich goed voelt.

Klassfeer . Hoe gaan leerlingen onderling om met elkaar, klasmanagement : Hoe ga ik als leerkracht om met de leerlingen

Een fijne klas, waar je veel mee kan doen. Kinderen die lief zijn voor elkaar en voor de leerkracht en omgekeerd.

Samenwerken, positiviteit, verdraagzaamheid, behulpzaamheid, organisatie, planning, afspraken, grenzen en kansen, openheid

kunnen samenwerken in groep

organisatie

Fijne sfeer brengen in de klas, doormiddel van kleine ingrepen.

Klassfeer; Goede en respectvolle omgang tussen klasgenoten, open en vrije communicatie, goede verbinding kunnen maken met kinderen onderling maar ook leerkracht met leerlingen
Klasmanagement; hoe je als leerkracht er voor zorgt dat de organisatie vlot loopt in de les om de doelen te bereiken

Positief klasklimaat, waar kinderen zich goed & veilig worden; klashouden.

Klassfeer: de sfeer die je als groep bekomt door elke dag samen te werken. Deze is wisselend, maar zal een bepaalde basisvorm hebben.

Klasmanagement: de mogelijkheid alle leerlingen zo goed mogelijk bij de leerinhouden te betrekken en de leerlingen op hun eigen niveau zo ver mogelijk te brengen.

Hoe de kinderen zich in de klas gedragen en hoe ze zich voelen, maar ook hoe de leerkracht daarmee omgaat

Klassfeer: de sfeer tussen leerkracht en leerlingen en leerlingen onderling.

Klasmanagement: de organisatie van de leerkracht tijdens het lesgeven.

klassfeer: positieve sfeer binnen de groep waarbij respect is tussen leerlingen onderling en de leerkracht. Leerlingen mogen fouten maken, durven vragen stellen, lachen elkaar niet uit.

Hebben respect voor elkaars talenten.

klasmanagement: manier waarop de leerkracht omgaat met de klasgroep, de activiteit voorbereidt-effectief invult- evalueert en bijstuurt.

de manier waarop de leerlingen met elkaar omgaan en hoe de leerkracht daarmee omgaat en op inspeelt

De sfeer in de klas tussen de lln onderling en de lkr. Hoe je het hele klasgebeuren regelt.

klassfeer - het vertrouwen dat lln in elkaar hebben en hoe ze met elkaar omgaan. Een veilige omgeving

Klasmanagement - de manier waarop een leerkracht zijn klaswerking organiseert

De leerlingen zo goed mogelijk op alle vlakken laten ontwikkelen maar toch binnen veilige grenzen.

Klassfeer wordt mede bepaald door management. Wanneer je zelf de klas goed weet te 'managen' zal dit de sfeer bevorderen. Leerlingen hebben dan een zekere voorspelbaarheid wat ervoor zorgt dat er een veilige omgeving voor hen wordt gecreëerd. Daarnaast moet je als leerkracht ook vanaf het begin oog hebben voor de klassfeer. Een goede groep doet wonderen.

Goede werksfeer, plek waar kinderen zich goed voelen & lkr die klas in handen heeft en op verschillende manieren les geeft

een goede sfeer is erg belangrijk zodat de kinderen goed kunnen ontplooiën, ook het klasmanagement is hierbij belangrijk. Enkel kinderen die zich goed voelen in de klas/groep kunnen tot leren overgaan.

De ambiance in de klas

De klassfeer is heel belangrijk. Kinderen moeten zich goed voelen en zichzelf kunnen zijn in de klas, anders komen ze niet tot leren. Klasmanagement heeft vooral te maken met de leerkracht. Hij/zij moet continu in het oog houden of de kinderen iets snappen, opletten, niet praten, ...

Vraag 12

Hoe zou u uw klasfeer- en management omschrijven?

Heel open en vrij voor meningen van leerlingen.

De kinderen voelen zich goed en veilig in de klas, aangezien ik met zoveel mogelijk vernieuwende werkvormen probeer te werken (deze nam ik mee uit Madagaskar 😊), waardoor ook het klasmanagement vernieuwend is.

heel goed : kinderen weten duidelijk wat kan en niet kan , waar alles ligt (verbetersleutels, materiaal zoals latten, scharen, ...) . Ruzies worden direct gesproken en de klas is dan 'rechter'.

De kinderen voelen zich goed. Alles loopt vlot.

Goede klasfeer waarin iedereen gerespecteerd wordt en waarin iedereen naar zijn.of haar beste kunnen wordt begeleid.

Gestructureerd management. Rustige klasfeer

De kinderen moeten van mij niet altijd zwijgen en stilzitten, maar ik verwacht wel inzet

Soms chaotisch.

Matig tot slecht

Iets waar ik erg veel belang aan hecht en waar ik veel aandacht aan besteed. Ik werk op vier sporen, met dagcontracten en een werkwinkel.

Normaal

Zeer goed

Georganiseerde chaos en drukte :-)

Goed

Iedereen voelt zich goed met mij, maar niet met elkaar. Daarom is de rust om te leren moeilijk in te brengen in de klas. We werken eraan, en er is al beterschap te merken.

De klasfeer zit heel goed bij ons. Er zijn geen permanente conflicten en het welbevinden van de lln zit goed.

Ik heb een open stijl in Klasmanagement. Ik vraag dikwijls naar de mening van de kinderen en hou van een open communicatie en dialoog. Ik ben niet voor het ouderwetse principe van zitten en zwijgen.

Redelijk goed :-)

Ik vind het belangrijk dat elk kind zich goed voelt, en dat is een immens moeilijke taak. Dat maakt het onderwijs zo bijzonder. Klasmanagement: ik vind het belangrijk dat kinderen veel structuur krijgen. Kinderen moeten veel mogen, zolang het binnen de lijntjes blijft. Vertrouwen, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid zijn dingen die lln van de 3e graad nodig hebben.

Ik streef naar een groepsdynamiek waar elk een plaats mag hebben en waar respectvol met elkaar wordt omgegaan.

Ik probeer zoveel mogelijk vanuit de leefwereld van het kind te vertrekken en zoek aanknopingspunten wanneer ik merk dat de betrokkenheid van de kinderen niet hoog is. Ik pas vaak verschillende werkvormen toe om de betrokkenheid en het leren te verhogen.

Klasmanagement is geen probleem. Genoeg ervaring opgebouwd doorheen de jaren. Sfeer is dit schooljaar een ander paar mouwen. Privacywet zit dar voor een groot stuk tussen.

Zeer goed.

Mijn klassfeer is wel gezellig. Soms wat rumoerig maar dit is voor mij geen probleem. Mijn klasmanagement binnen het klaslokaal zelf is goed. Wanneer ik de klas mee naar buiten neem, is dit moeilijker. Te veel prikkels.

Soms chaotisch door de impulsieve klasgroep.

Klassfeer: staat goed op punt. Iedereen weet dat ze bij mij en bij elkaar terecht kunnen. 'Mindere' klasgroepen stimuleer ik hier ook echt toe. Klasmanagement: omdat ik zo hamer op de klassfeer zien de leerlingen mij soms als vriend. = Evenwicht zoeken tussen sfeer en management.

Sfeer: goed-zeer goed. Ik vind dat ik wel een goed klashouden heb. Er is ruimte om kind te zijn, er is geduld maar ik ben consequent. Er is natuurlijk altijd ruimte voor verbetering.

Er mag geroezemoes zijn. Kinderen moet niet volledig stil zijn. Soms laat ik het te ver komen waardoor ik toch moet ingrijpen.

Klassfeer is zeer wisselend, onvoorspelbaar. Klasmanagement zit goed.

Het is moeilijk om iedereen mee te krijgen. De ene dag lukt dit al beter dan de andere.

Leren respect hebben voor elk, uiten van eigen mening, leren samenwerken, zelfvertrouwen

Hen het gevoel geven dat leren niet enkel via boeken gebeurt, maar ook van en met elkaar, leren om hun talenten te ontdekken en te aanvaarden wat minder loopt en hoe dit ingeperkt kan worden. Ik ben wie ik ben.

Wel goed.

Door onderhoud goed, maar veel kinderen met faalangst

sterk verbeterd vergeleken met het begin van het schooljaar

Enthousiasme

zoekend, eerste jaar dat ik les geef.

Ik probeer zeker een band te scheppen met de kinderen en probeer vertrouwen te geven en te krijgen! Mijn klas is echter vaak heel rumoerig en onrustig en zeer beweeglijk waardoor het soms lastig is om tempo in de lessen te steken!

Afgestemd op de lesmomenten.

In harmonie

Een drukke klas die ik probeer heel veel structuur te bieden

Klassfeer: vaak positief. Streng maar rechtvaardig, met een gezonde dosis humor en plezier.
Klasmanagement: heel gestructureerd.

Positieve klassfeer. Veilig klasklimaat. In komen graag naar school, naar de klas. Meerdere leerlingen vinden het jammer als er geen school is. Ze zeggen dat ze liever naar de klas komen.

Klasmanagement. Zoveel mogelijk positief stimuleren, op een aangename manier om aandacht vragen niet roepen maar bv zeggen wie mij hoort doet mij na en een reeks klapgeluiden laten nadoen. Na drie keer doet heel de groep mee en heb je erug de aandacht. oog hebben voor differentiatie

vlotte stijl van lesgeven, problemen eerst op een humoristische manier aanpakken, daarna serieus

Klassfeer is oke, maar wel veel ruzies tussen de In onderling. Klasmanagement is een grote zoektocht aangezien ik een beginnende lkr ben.

vriendelijk, persoonlijk contact met de kinderen, duidelijke grenzen waarbinnen kinderen zich vrijer mogen bewegen

Ik probeer een zo veilig mogelijke klassfeer op te bouwen waarbinnen iedereen zichzelf kan zijn. Ik ben niet iemand die snel roept, maar eerder de problemen bespreekt met de kinderen en kijkt hoe we deze kunnen aanpakken. Er zijn wel duidelijk grenzen die door mij worden opgesteld en waar de leerlingen zich aan moeten houden.

In mijn klas treden vaak ruzietjes op, het is dan belangrijk om dit te kunnen managen. Het bespreekbaar maken en duidelijk maken dat iedereen mag zijn wie hij/zij is. Vooral het gesprek niet uit de weg gaan.

rustige sfeer, veel verschillende werkvormen

Een gezellige sfeer, waar iedereen zichzelf mag zijn, maar waar de afspraken goed opgevolgd worden. Kinderen helpen elkaar en de juf zoveel mogelijk.

Goed, toffe klas

Wanneer iedereen met elkaar wil samenwerken heb ik een positieve klassfeer en heb ik de leerlingen ook goed in de hand. Ik test af en toe nieuwe dingen uit dit soms werken en soms niet. Wanneer de leerlingen voelen dat iets niet verloopt zoals ik het zou willen, durven ze hier wel van te profiteren. Er zijn een paar leiders die de rest meetrokken.

Vraag 13

In welke mate kan 'outdoor education' bevorderend werken in functie van klassfeer, klasmanagment, betrokkenheid en welbevinden?

De betrokkenheid en het welbevinden zijn vaak hoger maar dat is ook omdat je op een speelsere manier de les aanbrengt en ze dit minder als leren zien.

Kinderen voelen zich goed omdat ze al spelend leren. Ze worden gelukkiger en hebben meer een succeservaring.

Eerlijk gezegd : geen idee

De lln leren beter samenwerken door buiten op zoek te gaan in de natuur, geometrische figuren maken op de speelplaats,... Door deze zinvolle taken zijn de lln erg betrokken en loopt het 'managen' van de groep veel vlotter.

Kinderen zijn meer betrokken en hun welbevinden stijgt, je gaat op een lossere manier met elkaar om wat de klassfeer bevordert. Naar klasmanagment toe zie ik absoluut geen voordelen, eerder nadelen want het is moeilijk om te zien of de leerinhouden zijn beheerst en niet iedereen is even actief met de leerstof bezig.

Geen idee.

Ik weet onvoldoende wat outdoor education is

Geen idee.

Lossere klassfeer, aangenamer om iets te leren.

Beweging = minder verveling
Aanschouwelijkheid = hogere motivatie

Betrokkenheid en motivatie gaan verbeteren.

Positief

Betrokkenheid stijgt omdat het praktisch is. Lln zijn enthousiaster bezig, goed voor het welbevinden. Klasmanagment lijkt me uitdagender en de sfeer hangt af van hoe je werkt (groep/ individueel , ...)

Minder zitten waardoor hun hersenen actiever zijn. Kinderen gaan meer nadenken !

Betrokkenheid is sowieso hoger. Zelfstandigheid wordt ook verhoogd.

De aanpak is totaal anders waardoor ook het leren anders ervaren zal worden.

Natuur brengt de meeste kinderen tot rust. Ontspannen leren is beter.

Kinderen leren spontaan.

De volledige beleving maakt het leren intens en speels. De leerlingen zijn weg uit het lokaal dat ze veelal associëren met leren wat hen ook minder het gevoel hebben dat ze ook echt leerstof aan het verwerken zijn.

Meer beweging, actief en intensief leren. Het kan de kinderen goesting geven om te leren.

Leerlingen zijn sowieso mee in het verhaal → hogere betrokkenheid! Sterke voorbereiding nodig in het begin om de nodige structuur te bieden.

Zeer positief: kinderen zitten vaak enkel en alleen op de computer. Als we ze naar buiten nemen, tonen we hen wat de natuur en omgeving ons te bieden heeft. Ze krijgen meer voeling met elkaar...

Spelend leren op een heel actieve manier. Wel belangrijk om ze na buitenactiviteit terug tot rust te laten komen.

Door nauwe betrokkenheid kan dit alleen maar een positieve invloed hebben.

Ik denk wel dat dit positief kan zijn.

Activiteiten buiten de klas worden beter onthouden

Ik denk dat dit echt wel positief kan zijn voor het welbevinden. Ik hoop ook voor de betrokkenheid al merk ik nu soms dat ze helemaal afgeleid zijn als we buiten zijn.

Durf, groeikansen, betrokkenheid

variatie daagt altijd meer uit

Zeer sterk

Het is volgens mij zeker bevorderend voor de betrokkenheid, leerlingen kunnen meer geboeid zijn! Ik denk dat ze het ook wel fijn zullen vinden als het goed georganiseerd wordt!

door een andere omgeving en het prikkelen van andere talenten komen meer leerlingen aan hun trekken binnen een welbepaalde les. Het verwerven van de kennis gebeurt op een andere manier waardoor ze beter vast blijft zitten. Leerlingen hebben frisse lucht, een uitdaging, vormen een groep of groepjes en leren door beweging iets bij.

Positief, als dit op de juiste manier wordt aangepakt.

Ik ervaarde dat de interesse bij de kinderen toch groter is dan in de klas. Ze vonden het toepassen van wat ze in de klas leerde super. Het wordt als minder schools of moeten ervaren bij leerlingen die al eens dubbelden.

het zal de betrokkenheid volgens mij verhogen, waardoor de klassfeer groter wordt en dus het welbevinden van de kinderen groeit

LIn moeten mss meer samenwerken, wat de klassfeer en betrokkenheid ten goede komt. Buiten zijn is beter voor de gezondheid, meer beweging e.d. wat goed is voor het welbevinden.

motivatie stimuleren, samenwerkingsopdrachten, kinderen die niet goed zijn in het cognitieve kunnen uitblinken in het motorische

Alle leerlingen zijn actief bezig met een les. Spelenderwijs. Het is eens een andere manier om leerstof te herhalen of aan te brengen.

Volgens mij dat dit heel bevorderlijk kan werken in functie van betrokkenheid. Bewegend leren en activerende werkvormen zorgen hiervoor.

bevordert de concentratie, andere locatie kan motiverend werken, frisse lucht doet deugd, veel ruimte

Kinderen die niet graag naar school komen of niet lang kunnen stilzitten, worden enthousiast

Positief

Kinderen zijn van nature graag buiten en zullen die zeker leuk vinden. Ze zullen al met een grote motivatie willen beginnen aan de les. Ook kan je de geluiden van buiten gebruiken om even tot rust te komen (klasmanagement). Je kan leuke bewegingstussendoortjes doen...

Vraag 14

Welk instrument/tool gebruikt u om voorgenoemde elementen te meten? (klasfeer/klasmanagement/betrokkenheid & welbevinden)

Geen

Enkel mijn eigen intuïtie :-)

Voorlopig nog geen... Tips?

observaties, gesprekken met de kinderen/ouders, ...

Observatie is het sterkste instrument. Enkele keren doorheen het schooljaar laat ik de Iln ook een sociogram invullen via stoeltjesdans. Zo kom ik meer te weten over de sfeer in de klasgroep. Na iedere activiteit noteer ik welke dingen ik volgend jaar anders zou doen. De betrokkenheid test ik door een reporter aan te duiden. Die geeft uitleg over het doel van de activiteit en het resultaat.

Vragenlijst vanuit onze scholengroep

Ik heb een kindcontact afgenomen bij de kinderen.

Luisteren naar de kinderen, interesse betonen, hen aux serieus nemen

Kring, evaluatiemomenten met of zonder materiaal.

Coöperatieve werkvormen

Kindgesprekken, permanente evaluatie, klasgesprekken.

Vragenlijst

Klasgesprekken en kindgesprekken

Sociogram, kindcontact, korte momentopnames, observaties,...

Leerlingenquête voor betrokkenheid en welbevinden op school en in de klas, kindgesprekken

Geen, ik volg mijn gevoel.

Vragenlijsten + klasgesprek 1/week

Geen. Je eigen ervaring/gevoel?

observatie, gesprekken met kinderen en mijn buikgevoel ;-)

sociogram, kindgesprekken, klachten/ideeënbus in de gang aan de klasdeur, kinderen mogen steeds bij mij een gesprekje over om het even wat aanvragen, gesprekken met zorgco/clb indien nodig, oudercontacten

Geen.

Buikgevoel en observaties

Klasgesprekken + gevoelsmeter

Evaluatieformulier + gevoelsmeter en observaties.

Kindgesprekken, tijdens godsdienst laat ik hen heel veel praten over zichzelf (eerder kringgesprek) + buikgevoel

Observeren van de kinderen

vooral door mondelinge interactie, reflectie en coöperatieve werkvormen

Zorgen dat ik het vertrouwen van de leerlingen win. Ze mogen bij mij fouten maken, maar moeten wel respect hebben voor elkaar!

Zelfgemaakte evaluatie (zachte evaluatie). Coöperatieve werkvormen, kindgesprekke

Door met de leerlingen erover te babbelen. We hebben ook een blad waarop ze kunnen aanduiden wat ze leuk vonden en wat niet. Wat maakte dat ze het al dan niet leuk vonden. Wat ze geleerd hebben...

Zelfgemaakte (anonieme) evaluaties, gesprekjes, veel groepswerken

zelfevaluatie door de leerlingen, dat op het rapport wordt vermeld

ik-mandala's en maandelijks kindgesprekken

klasgesprekken

Individuele gesprekken (leerlingcontact), nauw contact met ouders, observaties zowel in klas als op speelplaats, korte en leuke evaluatiemomentjes, interactief en attractief lesgeven!

Afname test welbevinden, betrokkenheid & competenties + kindcontacten.

zelfreflectie van de leerlingen op verschillende vlakken en op verschillende momenten.

Voornamelijk observaties van mezelf en de zorgleerkracht.

Observatie van mezelf, zorgleerkracht, directie

ik "meet" dat niet echt, ik zorg gewoon voor leuke inleidingen / verwerkingen waardoor de leerlingen betrokken zijn bij het lesgebeuren. Ik doe ook vaak groepsopdrachten, zodat ze leren samenwerken met iedereen. Als er iets misloopt, luister ik naar de verhalen en help hen een oplossing te vinden of krijgen ze tijd op de gang om samen naar een oplossing te zoeken.

Geen idee? Mijn intuïtie? Reacties van de IIn?

eigen aanvoelen

klasgesprekken / observatie / enquête

Ik observeer vooral heel veel en probeer belangrijke aandachtspunten in mijn schriftje te noteren zodat ik hiermee rekening kan houden.

portfolio, kindcontacten

klasgesprek, brievenbus,...

Eigen bevindingen

Geef me de vijf, continu rondlopen in de klas, kinderen complimenten geven, kindgesprekken en ook wel wat buikgevoel.

Outdoor games

voor het 5de leerjaar

Beste meester,
Beste juf,

Outdoor education is een gezonde mix van fysieke buitenactiviteiten, omgevingsonderwijs (-of educatie) en sociale/persoonlijke ontwikkeling. Via openluchtonderwijs of openluchteducatie verhuis je binnenklasactiviteiten naar de open lucht. Hoe meer je betrokken bent bij een ervaring, des te dieper die ervaring doordringt en bij blijft. Leerlingen ontwikkelen al hun zintuigen; horen, zien, proeven, ruiken en voelen.

In het kader van mijn bachelorproef heb ik outdoor games ontwikkeld voor verschillende leergebieden. Deze games kunnen dienen als herhaling, verwerking of evaluatie van een les. Diezelfde games kunnen voor diverse onderwerpen en leergebieden ingeschakeld worden.

Ben je hier (nog) niet mee vertrouwd? Geen paniek! Ik maakte ook een lijst met enkele tips die je kan meenemen wanneer je met de leerlingen uit het klaslokaal trekt.

De ontworpen outdoor games zijn een middel om een antwoord te formuleren op vergelijkend onderzoek, namelijk: welke invloed heeft deze vorm van lesgeven op het klashouden?

Om jouw bevindingen te verzamelen, is het belangrijk op regelmatige basis een outdoor game uit te testen zoals die in jouw planning past. Naderhand is er ook een kleine observatietool in functie van het klashouden, die na het uitvoeren van een outdoor game wordt ingevuld.

Verder heb ik nog een onderliggende boodschap: ik hoop oprecht dat je door het uittesten van deze outdoor games de smaak te pakken hebt om de leeromgeving verder open te trekken. Met oog op het nieuwe ZILL, is het van belang om meer te focussen op het 'doen', 'ervaren', 'ontdekken', vanuit persoons- en cultuurgebonden factoren.

Een outdoor game hoeft helemaal niet lang te duren, het materiaal blijft (redelijk) beperkt, en je hoeft hier helemaal niet ver voor te gaan.

Ik wens je heel veel succes, genot en vooral plezier!

Shauny

Tips & Tricks

Met de klas naar buiten gaan, is niet altijd een evidentie. Het vraagt enige vorm van organisatie en structuur. Dit is dus niet anders dan wanneer je lesgeeft tussen vier muren. Ook hier is het belangrijk om aandacht te besteden aan duidelijke afspraken, regels, alsook de verwachtingen die zowel jij als de leerlingen hebben.

Zit je met de handen in het haar? Volkomen normaal maar geen nood. Hieronder vind je 8 gouden tips voor een geslaagde buitenles!

Tip 1: maak duidelijke afspraken.

Vooraleer je naar buiten gaat, maak je goed afspraken. Spreek af waar en hoe je de instructie, evaluatie of reflectie zal geven. Dit kan tegen de muur, een herkenningpunt of kring zijn.

Tip 2: verboden stil te zitten

De leerlingen moeten hun energie kwijt kunnen. De buitenruimte is hier ideaal voor. Verwacht daarom niet van leerlingen dat ze heel de tijd stil wachten voor het aan hen is. Wanneer ze niet aan de beurt zijn kan je hen bv. laten springen. Eis echter wel aandacht tijdens de instructie- en evaluatie momenten.

Tip 3: verzamelkoffer

Maak een 'outdoor'-bak. In deze bak verzamel je al het materiaal dat je nodig hebt voor de buitenactiviteit. Laat de leerlingen hierbij helpen, zo betrek je hen bij het hele gebeuren.

Tip 4: signaal

Spreek samen met de leerlingen een signaal af dat je zal gebruiken wanneer je hun aandacht wilt.

Tip 5: durf los te laten

Als leerkracht wil je vaak té veel structuur en controle. Durf de leerlingen ook buiten los te laten. De kinderen leren op een actieve manier. Idem voor de handleiding. Behaal het doel eens zonder werkboek.

Tip 6: vertrouwen

Maak leerlingen verantwoordelijk voor het eigen leerproces door er met ze over in gesprek te gaan en leerdoelen te bespreken. Vertrouw erop dat kinderen zelf graag willen leren!

Tip 7: leren is divers

Gebruik verschillende werkvormen waarbij leerlingen kunnen bewegen. Denk aan een parcours, zoekopdrachten, vriendschappelijke wedstrijd, circuit... Kinderen leren op verschillende manieren.

Tip 8: leercoach

Probeer niet alles aan de leerlingen te willen vertellen. Laat ze zelf ontdekken en stuur bij waar nodig. Neem expliciet de rol van coach aan.

Wiskunde

Outdoor game

“Figurendate”

Spelinfo

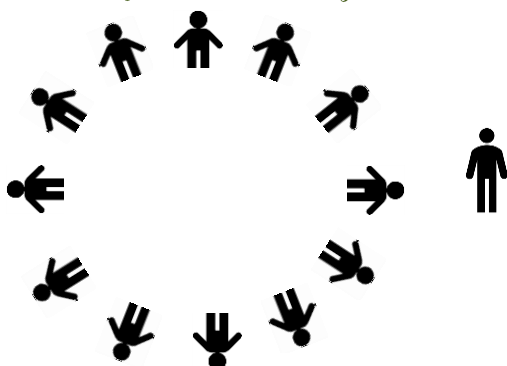
Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Wiskunde	10-15 minuten	Speelplaats	20

Materiaal	
wasknijpers	afbeelding (bijlage 1)

Leerplansituering

- **TOtg4** Mondeling en schriftelijk willen en durven communiceren en het nut daarvan inzien
- **TOMn1** Een mondelinge boodschap verwerken
 - Informatie herkennen en selecteren (in mededelingen, vragen, instructies en uiteenzettingen uit verschillende media)
- **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
 - Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand
- **WDMk2** Inzicht verwerven in meetkundige objecten
 - Vlakke figuren > 10 - 12 De eigenschappen van de hoeken en de zijden van vierhoeken onderzoeken, kennen en gebruiken om vierhoeken te benoemen als vierkant, rechthoek, ruit, parallellogram, trapezium
 - Ruimtefiguren > 10 - 12 Onderzoeken van ruimtefiguren en op basis van hun eigenschappen de volgende ruimtefiguren herkennen en benoemen.

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

Elke leerling krijgt een afbeelding van een meetkundige figuur op zijn haar rug gespeld. In de groep is er nog iemand anders met dezelfde afbeelding. Iedereen moet zijn/haar partner zien te vinden. Dit gebeurt door enkel ja/nee-vragen te stellen over de eigenschappen van deze figuur. LET OP: de naam van de figuur mag NIET vermeld worden. Wie denkt bij een bepaald persoon te horen, vormt een duo.

Wanneer iedereen zijn/haar partner heeft gevonden, kan de oplossingsstrategie klassikaal besproken worden. Wat ging makkelijk, wat ging minder makkelijk, met welke soort vragen kwam je veel/weinig te weten...?

Tip: kaarten aanbieden met de classificatie van de figuren, er mag maar 1 vraag aan elke persoon gesteld worden...

Outdoor game

“Gelijkwaardige breuken”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Wiskunde	10-15 minuten	Speelplaats	20

Materiaal

Hoepels met geschreven breuken

breukenkaarten (bijlage 2)

Leerplansituering

MZzo1

Gericht en intens waarnemen met de zintuigen:

- 6 - 12 Geconcentreerd kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven en beleven - de waarneming ondersteunen door in zijn verbeelding voorkennis op te halen - hulpmiddelen gebruiken om beter waar te nemen - condities creëren die helpen om beter waar te nemen - oog hebben voor details en nuances

MZgm7

Zich lopend verplaatsen en daarbij:

- Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

SErv3

Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel

- 5 - 12 Gericht samenwerken in duo of kleine groep - iets aan elkaar kunnen uitleggen - voorstellen formuleren om tot een gezamenlijk antwoord te komen bij vragen
- 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht - kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel - samenwerken met anderen ondanks verschillen

IKvk1

Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

WDgk4

Inzicht verwerven in breuken, kommagetallen, procenten en hun onderlinge relatie

- Breuken
 - > 8 - 10 Breuken lezen, schrijven en berekenen als een getal met een plaats op de getallenlijn, als een quotiënt van een deling
 - > 8 - 10 Eenvoudige breuken lezen, schrijven en berekenen: als een deel van, een verdeling en daarbij de termen 'breuk', 'teller', 'noemer', 'breukstreep', 'stambreuk', 'gelijkwaardige breuk' kennen en gebruiken - de symbolen \div en \cdot lezen en gebruiken

Ruimtelijke voorstelling

$$\frac{1}{2}$$

$$\frac{25}{100}$$

$$\frac{3}{4}$$

$$\frac{6}{10}$$

Werkwijze

De leerkracht (of een leerling) heeft een aantal hoepels op de speelplaats gelegd waar breuken ingeschreven staan.

Op de speelplaats liggen kaarten met gelijkwaardige breuken verstopt. Elke leerling zoekt een kaart en plaatst die bij de juiste gelijkwaardige breuk in de hoepel.

- Tip:* – Je kan de breuken zo groot/klein aanbieden, afhankelijk van de noden van de klasgroep.
- Je kan volgende combinaties gebruiken
 - Je kan ook een leerling per hoepel als buddy aanwijzen en hem een correctiesleutel geven.

Outdoor game

“Maattafelbom”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Wiskunde	10-15 minuten	Speelplaats	20

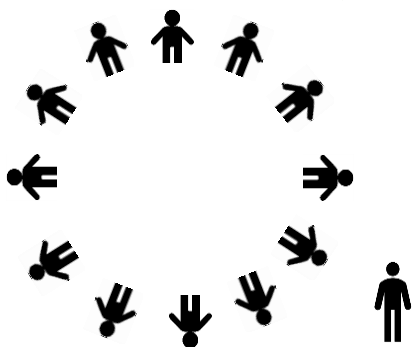
Materiaal

bal

Leerplansituering

- ♥ **SEr1** Zich engageren in relaties, daar deugd aan beleven en zich daarover uitdrukken
- 4 - 12 Manieren vinden om plezierig samen te spelen en te werken met anderen: sociaal aanvaard voorleefgedrag naleven, de ander complimenten geven, op zijn beurt wachten tijdens samenspel, de persoonlijke ruimte van anderen respecteren
- ♥ **SEr3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
- 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht - kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel - samenwerken met anderen ondanks verschillen
- 👉 **MZgm2** Een voorwerp in beweging brengen en/of houden
- Tikken, toetsen, slaan, werpen, stoten, slingeren, schoppen, dribbelen, drijven
 - Vangen of stoppen en doorspelen
- 🧮 **WDIw2** Wiskundige kennis en vaardigheden efficiënt en met inzicht hanteren
- 🧮 **WDrv4** Handig hoofdrekenen
- > 7 - 9 De vermenigvuldigingstafels tot 10 paraat kennen
 - > 9 - 12 Parate kennis onderhouden

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerlingen staan in een cirkel. Ze krijgen een bal. Het is de bedoeling dat ze willekeurig naar elkaar gooien en terwijl beginnen tellen. Bij veelvouden van 7 roepen de leerlingen 'BOM'.

Tip:

- Je kan meerdere kleinere groepen maken zodat de leerlingen sneller aan de beurt komen. Ook kan er op deze manier aan meerdere tafels tegelijkertijd gewerkt worden.
- Je kan werken met eender welke tafel je maar wilt!

Outdoor game

“Zoeken maar”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Rekenen: bewerkingen	10-15 minuten	Speelplaats	20

Materiaal

papiertape (of steentjes om de papieren op z'n plaats te houden)	breuken + tekeningen van breuken (bijlage 3)

Leerplansituering

 MZzo1 Gericht en intens waarnemen met de zintuigen:

- 6 - 12 Geconcentreerd kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven en beleven - de waarneming ondersteunen door in zijn verbeelding voorkennis op te halen - hulpmiddelen gebruiken om beter waar te nemen - condities creëren die helpen om beter waar te nemen - oog hebben voor details en nuances

 MZgm7 Zich lopend verplaatsen en daarbij:

- Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

 SErv3 Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel

- 5 - 12 Gericht samenwerken in duo of kleine groep - iets aan elkaar kunnen uitleggen - voorstellen formuleren om tot een gezamenlijk antwoord te komen bij vragen
- 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht - kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel - samenwerken met anderen ondanks verschillen

 IKvk1 Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

 WDgk4 Inzicht verwerven in breuken, kommagetallen, procenten en hun onderlinge relatie

- Breuken
- > 8 - 10 Breuken lezen, schrijven en berekenen als een getal met een plaats op de getallenlijn, als een quotiënt van een deling
- > 8 - 10 Eenvoudige breuken lezen, schrijven en berekenen: als een deel van, een verdeling en daarbij de termen 'breuk', 'teller', 'noemer', 'breukstreep', 'stambreuk', 'gelijkwaardige breuk' kennen en gebruiken - de symbolen \div en \cdot lezen en gebruiken

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerkracht (of een leerling) heeft een aantal breuken en bijhorende tekeningen verstoppt op de speelplaats. Het is aan de leerlingen om elk 1 foto of 1 breuk te zoeken. Eenmaal ze eentje gevonden hebben, zoeken de leerling waarvan de tekening overeenkomt met de breuk. Er worden dus duo's gevormd. Het duo gaat ter controle bij de leerkracht om te kijken of hun combinatie correct is. De juiste combinaties worden op de grond voorgesteld. (bij wind kan je er een steen opleggen).

- Tip:*
- Je kan de breuken zo groot/klein aanbieden, afhankelijk van de noden van de klasgroep.
 - Je kan volgende combinaties gebruiken: kleine breuken + taartvorm of grote breuken met verschillende notatiewijzen.
 - Je kan ook een leerling als buddy aanwijzen en hem een correctiesleutel geven.

Outdoor game

“Cirkel gooien”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Wiskunde	10-15 minuten	Speelplaats	20

Materiaal

Stoepkrijt	stenen (aantal: de getal grootte die je wil oefenen)

Leerplansituering

 MZgm2 Een voorwerp in beweging brengen en/of houden
Tikken, toetsen, slaan, werpen, stoten, slingeren, schoppen, dribbelen...

 SErv3 Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel

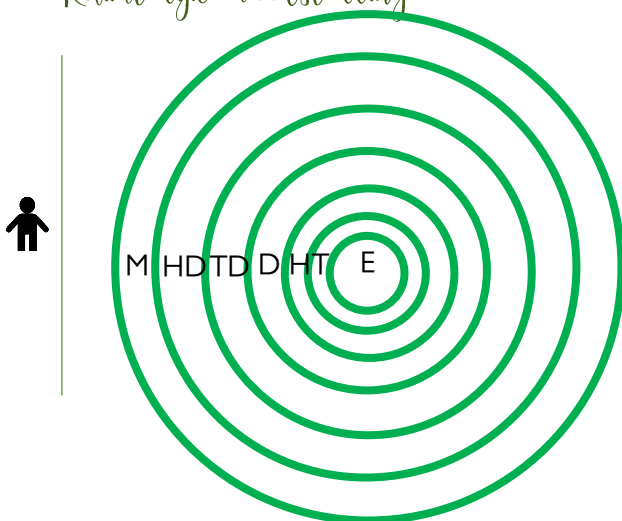
- 5 - 12 Gericht samenwerken in duo of kleine groep - iets aan elkaar kunnen uitleggen - voorstellen formuleren om tot een gezamenlijk antwoord te komen bij vragen
- 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht - kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel - samenwerken met anderen ondanks verschillen

 IKvk1 Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

 WDgk3 Inzicht verwerven in natuurlijke getallen

- Tientallig stelsel, lezen en schrijven
- > 10 – 12 Inzicht verwerven in de tientaligheid en het plaatswaardesysteem van ons talstelsel en daarbij de termen en symbolen ‘eenheid’ (E), ‘tiental’ (T), ‘honderdtal’ (H), ‘duizendtal’ (D), ‘tienduizendtal’ (HD), ‘miljoental’ (M), ‘natuurlijk getal’ kennen en gebruiken.
- > 10 - 12 Eenvoudige natuurlijke getallen lezen en schrijven tot 100 000 000.

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerkracht verdeelt de klas in groepen. Je kan zelf kiezen hoeveel leerlingen je aan een roos zet. De leerlingen krijgen enkele stenen. Leerling 1 gooit alle stenen tegelijk op de roos. De stenen die niet in de roos vallen, doen niet meer mee.

De overige stenen worden geteld en vertellen hoeveel TM, M, HD, TD, D, H, T en E je hebt. De leerlingen schrijven het juiste getal in. Daarna controleren ze elkaar.

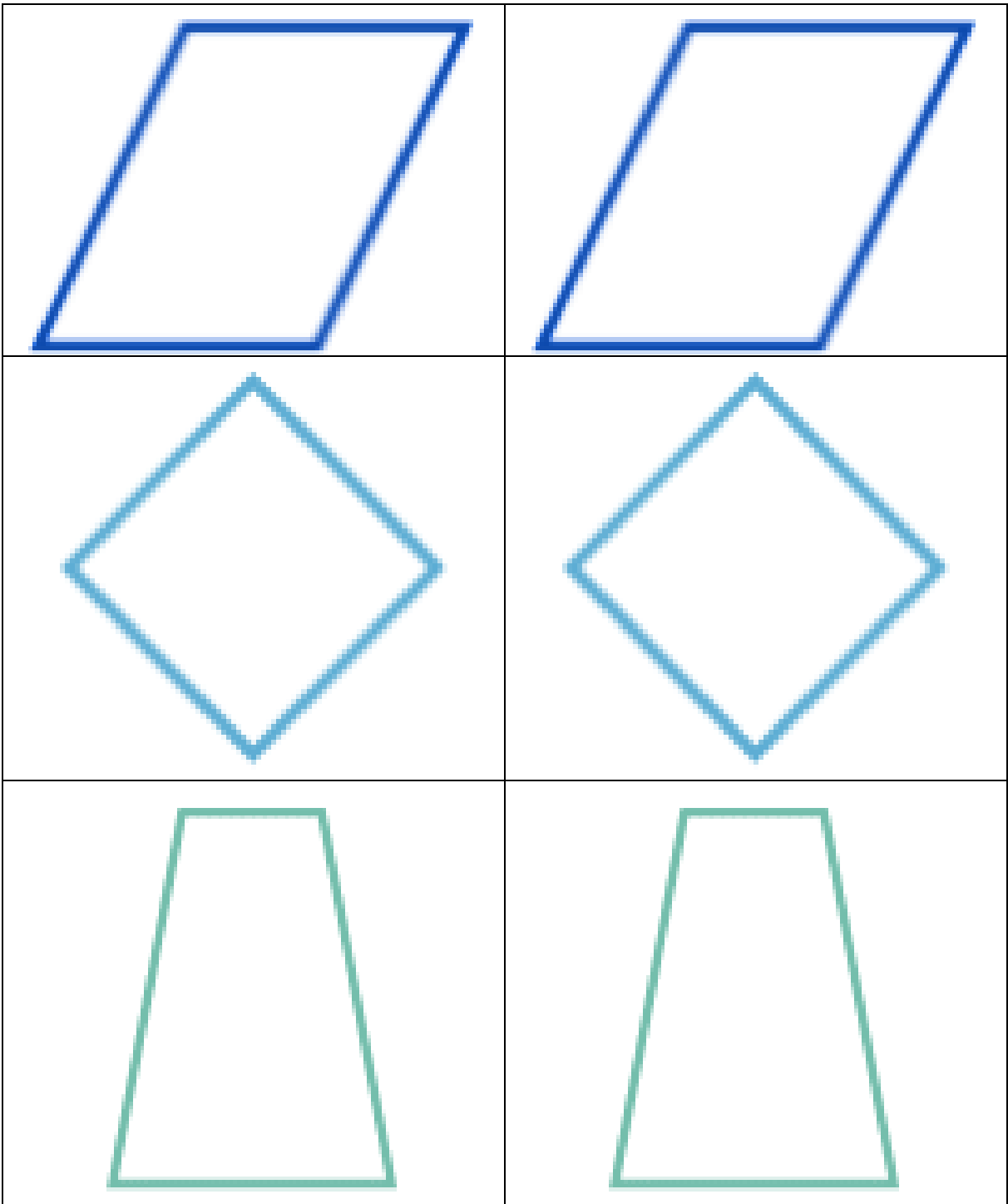
M	HD	TD	D	H	T	E

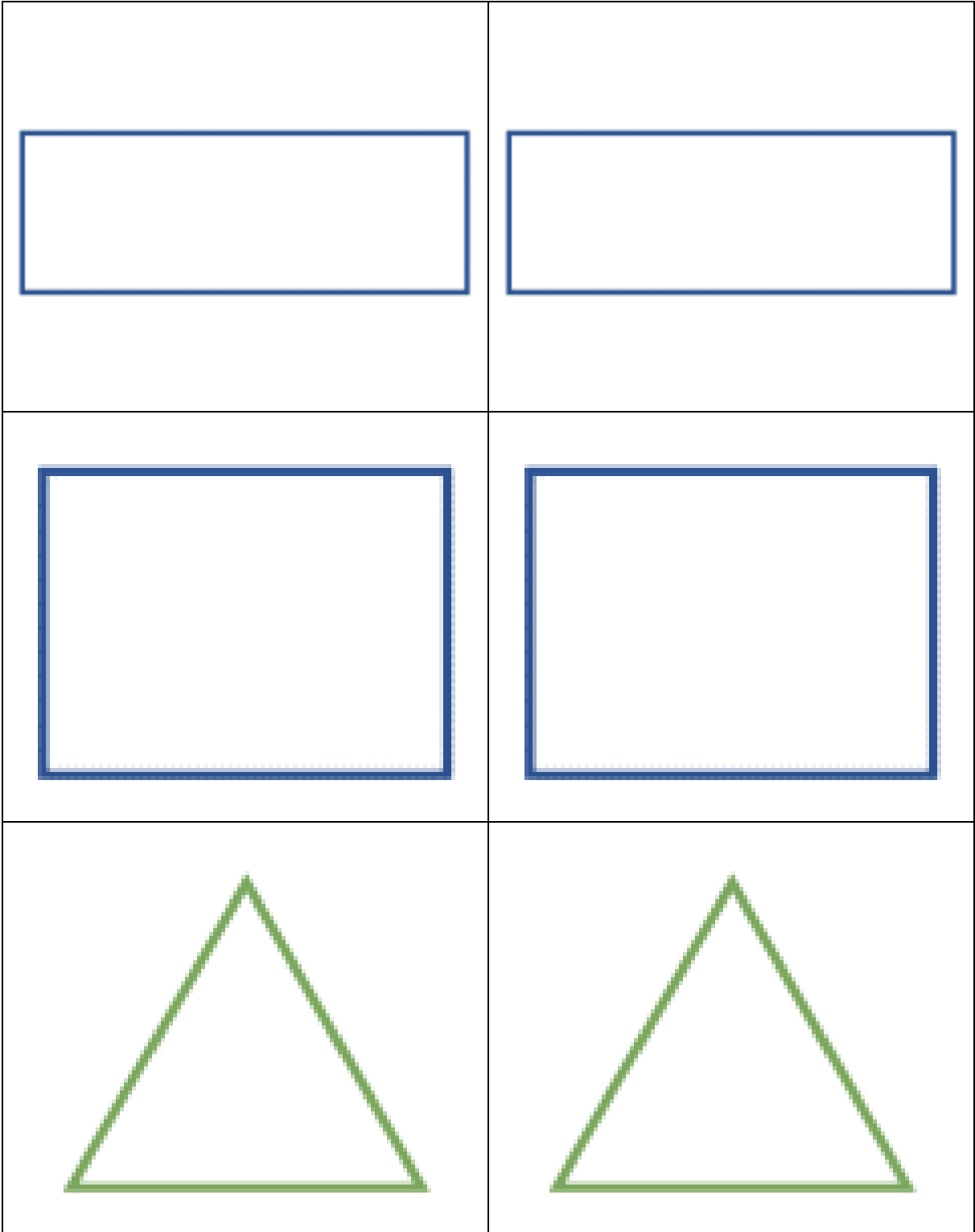
Tip: – Je kan de positietabel uitbreiden zo ver je wil inoefenen.

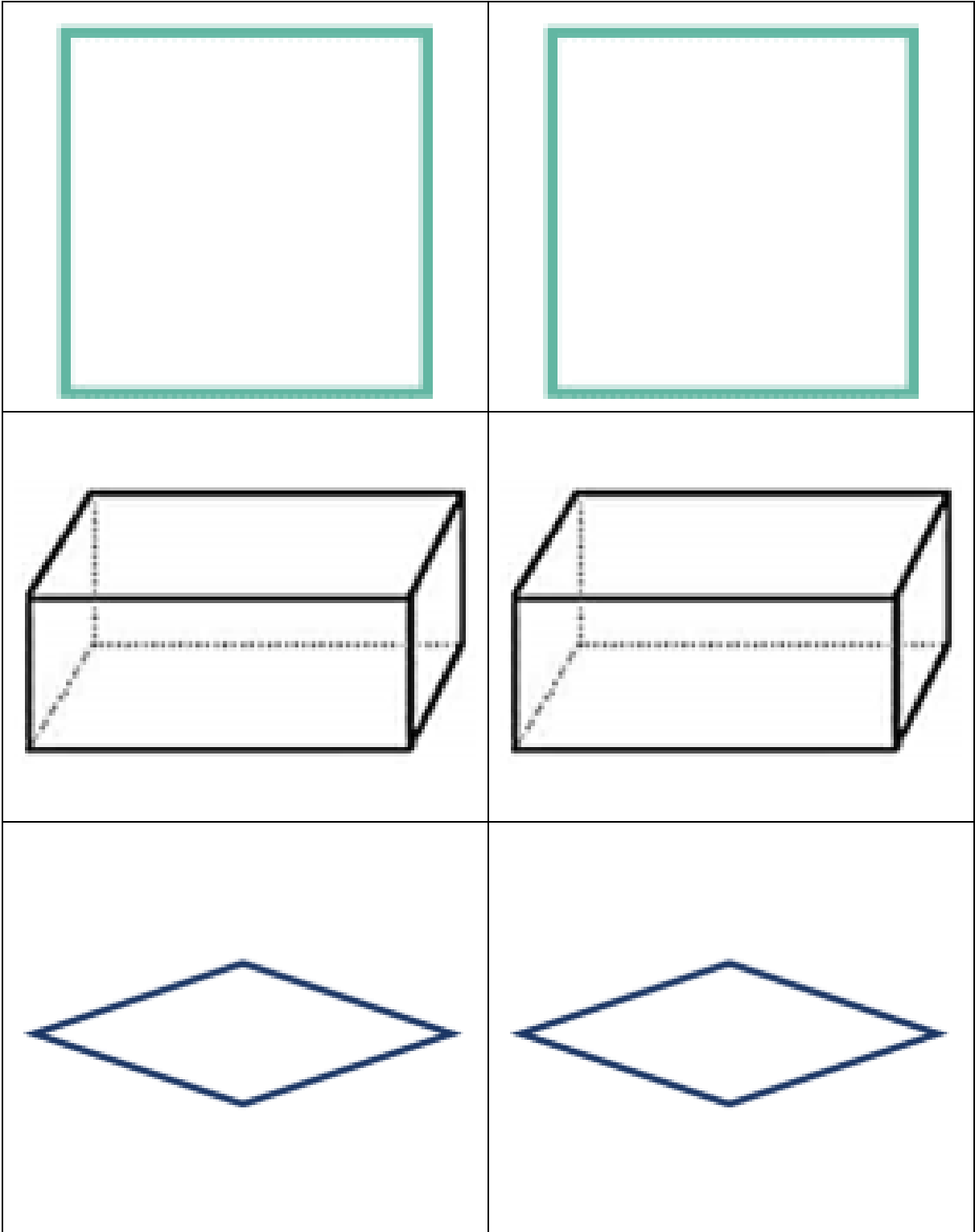

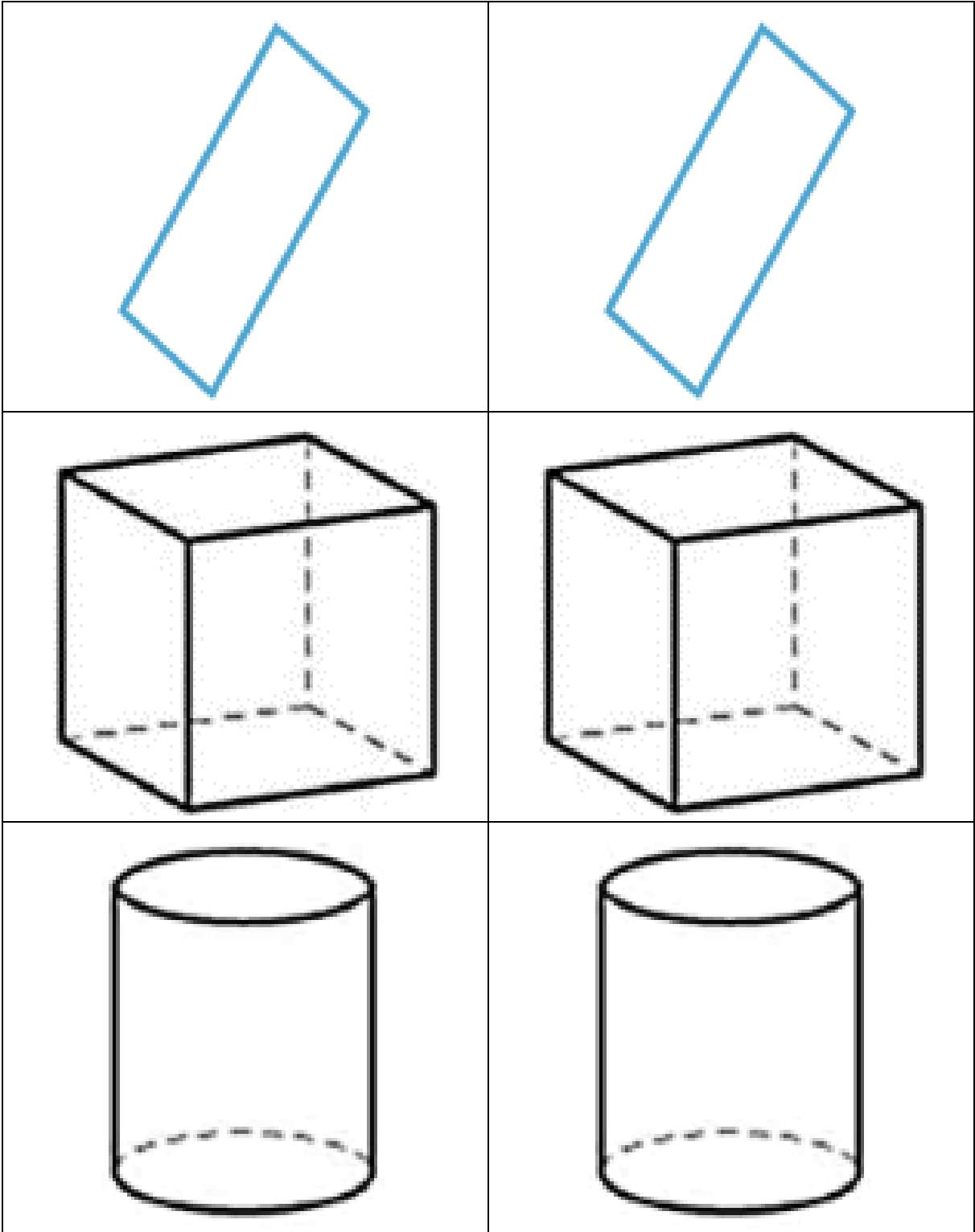
Wiskunde bijlagen

Bijlage 1: FIGURENDATE - FIGUREN

Bijlage 1: GELIJKWAARDIGE BREUKEN - BREUKENKAARTEN

$\frac{5}{10}$	$\frac{25}{50}$
$\frac{15}{30}$	$\frac{6}{12}$
$\frac{17}{34}$	$\frac{1}{2}$
$\frac{25}{100}$	$\frac{250}{1000}$
$\frac{1}{4}$	$\frac{9}{36}$

$\begin{array}{r} 50 \\ \hline 200 \end{array}$	$\begin{array}{r} 30 \\ \hline 120 \end{array}$
$\begin{array}{r} 3 \\ \hline 4 \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ \hline 12 \end{array}$
$\begin{array}{r} 12 \\ \hline 16 \end{array}$	$\begin{array}{r} 75 \\ \hline 100 \end{array}$
$\begin{array}{r} 180 \\ \hline 240 \end{array}$	$\begin{array}{r} 24 \\ \hline 32 \end{array}$
$\begin{array}{r} 6 \\ \hline 10 \end{array}$	$\begin{array}{r} 18 \\ \hline 30 \end{array}$

36

60

42

70

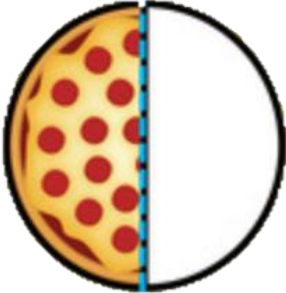

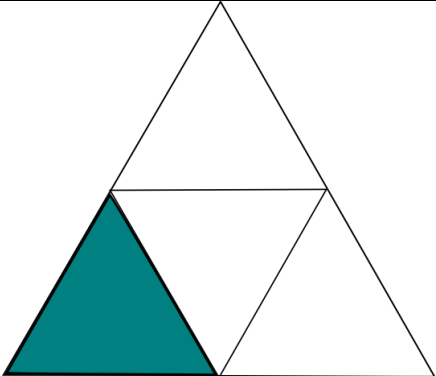
48

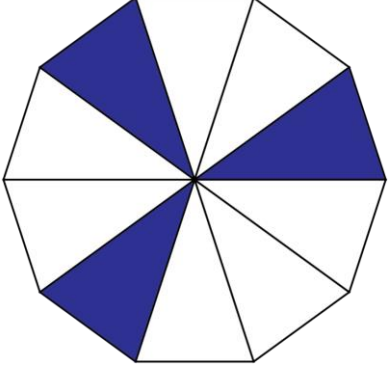

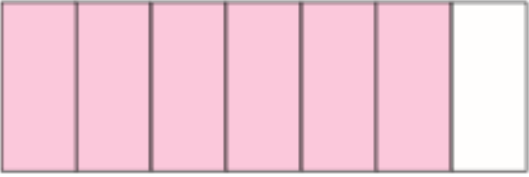
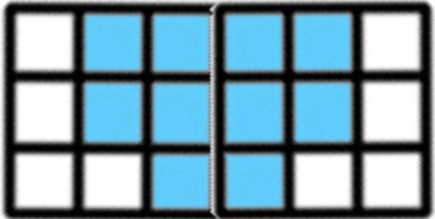

80

24

40

Bijlage 3: ZOEKEN MAAR - BREUKEN + TEKENING

	$\frac{1}{2}$
	$\frac{5}{6}$
	$\frac{3}{4}$
	$\frac{3}{12}$
	$\frac{1}{4}$

	$\frac{3}{8}$
	$\frac{2}{6}$
	$\frac{6}{7}$
	$\frac{8}{12}$
	1

Nederlands

Outdoor game "Racelezen"

Spelinfo			
Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Nederlands	15-20 minuten	Speelplaats	20

Materiaal			
stoepkrijt	pionnen	dobbelstenen	leeskaarten (6 rijen) (bijlage 1)

Leerplansituering

- 🗨️ **TOtg5** Bereid zijn om taal correct, verzorgd en gepast te gebruiken

- 🗨️ **TOsn1** Een schriftelijke boodschap verwerken
 - Informatie herkennen en selecteren (in instructies, schema's, tabellen en informatieve teksten uit tijdschriften en andere media)

- 🗨️ **TOsn2** Voldoende vlot kunnen lezen om leeftijdsadequate teksten te begrijpen
 - 7 - 10 Afhankelijk van de leesvaardigheid en van de context een voor hen bestemde tekst hardop, fluisterend of stil lezen
 - 6 - 12 Begrijpen wat je leest

- ❤️ **SErv3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
 - 5 - 12 Gericht samenwerken in duo of kleine groep - iets aan elkaar kunnen uitleggen - voorstellen formuleren om tot een gezamenlijk antwoord te komen bij vragen

- 🏃 **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
 - Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

Verdeel de leerlingen in duo's. Elk duo krijgt een pion, stoepkrijt en een leeskaart. Ze zullen samen woordrijen lezen.

De leerlingen zoeken een plek op de speelplaats. Op de gekozen plek zetten ze de pion. Onder de pion komt de leeskaart. De leerlingen nemen tien grote stappen en zetten op het eindpunt een kruis met krijt. Dit is het startpunt. De leerlingen gooien met de dobbelsteen op het kruis. Het gegooid aantal ogen geeft aan welke woordrij er gelezen moet worden. In tweetallen rennen ze naar de leeskaart. Diegene die heeft gegooid leest, de andere helpt. Vervolgens rennen ze samen terug en mag de ander gooien en lezen. Er kunnen naar gelang de tijd, meerdere rondes plaatsvinden. De leerlingen kunnen bijhouden hoeveel woordrijen zij hebben gelezen in verschillende rondes.

Tip: - Je kan hindernissen plaatsen om de leerlingen nog een extra motorische uitdaging aan te bieden.

- De leesrijen kunnen steeds aangepast worden naar de noden van de kinderen.

Outdoor game "Spellingestafette"

Spelinfo			
Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Nederlands	20 minuten	Speelplaats	20

Materiaal	
2 krijtjes per groep	kaartjes met woorden (uit het woordpakket bv.)

Leerplansituering

- 🏃 **MZgm12** Voldoende kracht, lenigheid, uithouding en snelheid ontwikkelen
 - 9 - 12 Snelkracht ontwikkelen - duurinspanningen die aan een gelijkmatig tempo verlopen volhouden - het reactievermogen versterken - verhogen van de bewegingsfrequentie

- 🏃 **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
 - Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

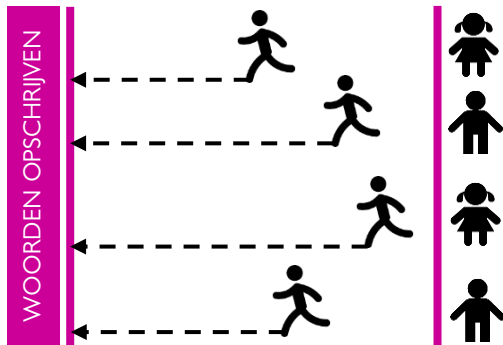
- 🗨️ **TOtn2** Nadenken over de belangrijkste aspecten van het taalsysteem. Daarbij taalbeschouwelijke termen gebruiken
 - Spelling en interpunctie
 - > Spelling van medeklinkers onderzoeken en deze inzichten gebruiken in betekenisvolle schrijfoopdrachten.
 - > Spelling van klinkers onderzoeken en deze inzichten gebruiken in betekenisvolle schrijfoopdrachten.
 - > Hulptekens en uitspraaktekens onderzoeken bij frequent gebruikte woorden en deze tekens gebruiken in betekenisvolle schrijfoopdrachten.
 - > Werkwoordspelling onderzoeken en deze inzichten gebruiken in betekenisvolle schrijfoopdrachten.

- 🗨️ **TOsn4** Bij het schrijven aandacht besteden aan zins- en tekststructuur, lay-out en beeldende elementen, leesbaarheid, spelling en interpunctie
 - 6 - 9 Aandacht besteden aan spelling en interpunctie.

- ❤️ **SErv3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
 - 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht - kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel - samenwerken met anderen ondanks verschillen
 - 5 - 12 Op een gezonde manier omgaan met competitie - elkaar aanmoedigen
 - 9 - 12 Zich samen verantwoordelijk voelen voor iets - gezamenlijke doelen bepalen en nastreven - groep vormen en blijven, ook bij eventuele strubbelingen - bij de samenwerking gedrag en taal op elkaar afstemmen

- 🎯 **IKvk1** Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

Aan de ene kant van de speelplaats staan groepen van 3 à 4 leerlingen op een rij achter een krijtstreep. Aan de overkant staat ook een krijtstreep getekend. Dit is de eindmeet. Alle groepen krijgen een krijtje en een stapel kaartjes.

Op het startsein begint de estafette. Leerling 1 van elke groep draait het eerste kaartje om, bekijkt het woord, rent naar de overkant en schrijft daar het woord op. Leerling 1 rent terug, geeft het krijtje door aan leerling 2 die het volgende woord bekijkt en gaat opschrijven.

Het groepje dat het eerst alle woorden foutloos heeft opgeschreven, wint.

- Tip:* – Je kan woordpakketwoorden, werkwoorden, woorden die moeilijk zijn voor de klasgroep aanbieden.
- Je kan eventueel een aantal hindernissen plaatsen voor extra motorische uitdaging.
 - Heb je een competitieve klas: dan kan je een gemeenschappelijk doel vooropstellen. Een minuut babbeltijd, 5 minuten langer speeltijd, een extra bewegingstussendoortje...
 - Dit is ook mogelijk met Franse woorden.

Outdoor game "Woordenhonkbal"

Spelinfo			
Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Taal	15 minuten	Speelplaats	20

Materiaal			
Woordkaarten (bijlage 2)	(Honk)bal	Pionnen/potjes	Sjabloon bingo (bijlage 3)

Leerplansituering

 MZrt3 Afstanden, bewegingsrichtingen en -banen juist inschatten en de meest efficiënte kiezen

- 8 - 12 Strategisch positie kiezen in functie van de afstand tot lijnen, objecten, personen of in functie van de eigen mogelijkheden

 MZgm12 Voldoende kracht, lenigheid, uithouding en snelheid ontwikkelen

- 9 - 12 Snelkracht ontwikkelen - duurinspanningen die aan een gelijkmatig tempo verlopen volhouden - het reactievermogen versterken - verhogen van de bewegingsfrequentie

 MZgm7 Zich lopend verplaatsen en daarbij:

- Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

 TOtg1 Plezier beleven aan taal en het spelen met taal

 TOtg5 Bereid zijn om taal correct, verzorgd en gepast te gebruiken

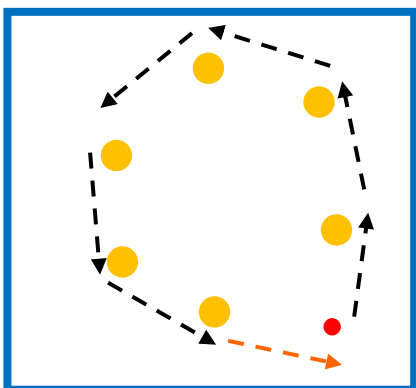
 TOmf2 Beluisterde en/of gelezen teksten in het Frans nazeggen en hardop lezen in betekenisvolle situaties

 SErv3 Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel

- 5 - 12 Op een gezonde manier omgaan met competitie - elkaar aanmoedigen
- 9 - 12 Zich samen verantwoordelijk voelen voor iets - gezamenlijke doelen bepalen en nastreven - groep vormen en blijven, ook bij eventuele strubbelingen - bij de samenwerking gedrag en taal op elkaar afstemmen

 IKvk1 Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven.

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerkracht bakent een terrein af op de speelplaats. De klas wordt in 2 groepen verdeeld. 1 groep zijn de balvangers die binnen de potjes staan, de andere groep de 'gooiers/lopers' (rode stip). Wanneer de bal gevangen wordt, stopt de looper met lopen en is het aan de volgende leerling om de bal te gooien en vervolgens te lopen. Elke keer een leerling alle 'postjes' heeft gehaald, is er een nieuw woord verdiend. Met deze woorden moeten ze lijn op de bingokaart vullen.

Tip: – Differentiatie: meer/minder woorden, nieuwe woorden

- Correctie: in duo's werken waarvan 1 leerling een correctielijst heeft.
- Je kan het terrein/bingofiche zo groot/klein maken als nodig is.
- Wissel na 5-7 minuten eens van groep. Zo kan iedereen de bal vangen/wegslaan.

Outdoor game

“Woordsoortenestafette”

Spelinfo			
Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Nederlands	15-20 minuten	Speelplaats	20

Materiaal	
Stoepkrijt	Kaartjes met zinsontleding (bijlage 4)

Leerplansituering

- 👉 **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
 - Lage, opeenvolgende hindernissen overschrijden
 - Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

- 👉 **MZgm12** Voldoende kracht, lenigheid, uithouding en snelheid ontwikkelen
 - 9 - 12 Snelkracht ontwikkelen - duurinspanningen die aan een gelijkmatig tempo verlopen volhouden - het reactievermogen versterken - verhogen van de bewegingsfrequentie

- ❤️ **SErv3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
 - 5 - 12 Op een gezonde manier omgaan met competitie - elkaar aanmoedigen
 - 9 - 12 Zich samen verantwoordelijk voelen voor iets - gezamenlijke doelen bepalen en nastreven - groep vormen en blijven, ook bij eventuele strubbelingen - bij de samenwerking gedrag en taal op elkaar afstemmen

- ☰ **TOtn2** Nadenken over de belangrijkste aspecten van het taalsysteem. Daarbij taalbeschouwelijke termen gebruiken
 - Woorden en woordsoorten > 9 - 12 Bijvoeglijke naamwoorden onderzoeken.
 - Woorden en woordsoorten > 9 - 12 De persoonsvorm en infinitief onderzoeken.
 - Woorden en woordsoorten > 9 - 12 Zelfstandige naamwoorden onderzoeken.
 - Zinnen en zinsdelen > 9 - 12 In functie van de werkwoordspelling de persoonsvorm in een zin herkennen door
 - een ja-nee vraag te stellen
 - de overeenkomsten tussen onderwerp en persoonsvorm vast te stellen
 Daarbij de term ‘persoonsvorm’ kennen en gebruiken

- 🎯 **IKvk1** Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

Verdeel de leerlingen in groepjes van max. 4. Stel ze op in rijen met elk 1 woordsoortkaartje (zoals bij een estafette). Schrijf voor elke groep een zin op de grond. Na het startsein rent de eerste van elke groep naar de zin en legt het kaartje met de woordsoort onder het juiste woord. Dit gaat verder tot elke groep alle kaartjes op de juiste plek heeft liggen. Herhaal dit spel enkele keren, zodat iedere leerling meerdere keren aan de beurt is geweest.

Tip: – Je kan dit spel gebruiken als herhaling of verwerking van een les.

- De zinnen kunnen telkens uitgebreid worden en zo ook de gekende woordsoorten.
- Je kan hindernissen plaatsen om de leerlingen nog een extra motorische uitdaging aan te bieden.

Nederlands bijlagen

Bijlage 1: RACELEZEN - RACELEESLIJST (Tijd voor taal accent 5)

1	2	3
hagedis	aartslelijke	noordelijk
skeletten	hersenschudding	professor
vrouwelijk	trouwens	passagiers
restaurant	televisie	asiel
precies	proces	farao
winkelcentrum	merkwaardige	blijkbaar
katholiek	thermometer	chauffeur
auto's	ideeën	piloten
's anderendaags	wrede	citroen
advocaat	caravan	kerncentrale
seconden	coma	vrijwilliger
bioscoop	moeilijkheden	methode
riolen	lijden	thema
aardbol	horizon	pyjama's
telefonisch	historisch	wrak
grijnst	prima	wraak
kilo	kannibalen	's ochtends

4	5	6
aanwezigheid	advertentie	pralines
dankbaarheid	combinatie	speciaal
prestatie	directie	graskant
middellijn	bijzondere	familie
noch	koninkrijk	seizoenen
station	operatie	pleistertje
politie	verraden	snelheid
neiging	onmiddellijke	veiligheid
bijzonderheid	eigenschap	natie
lawine	liter	combinatie
bikini	kritiek	misschien
sirenes	kapitaal	verrukkelijk
gezondheid	eenzaamheid	alinea
verlegenheid	elektrische	hoofdfiguur
automatisch	actualiteit	sluwheid
universiteit	fantastisch	startkapitaal
technische	magisch	roekeloosheid

Bijlage 2: WOORDENHONKBAL – WOORDKAARTEN
(tijd voor taal accent 5 – mix WP 1 tem. 15)

hagedis	aartslelijke	noordelijk
skeletten	hersenschudding	professor
vrouwelijk	trouwens	passagiers
restaurant	televisie	asiel
precies	proces	farao
winkelcentrum	merkwaardige	blijkbaar
katholiek	thermometer	chauffeur
auto's	ideeën	piloten
's anderendaags	wrede	citroen
advocaat	caravan	kerncentrale
seconden	coma	vrijwilliger

bioscoop	moeilijkheden	methode
riolen	lijden	thema
aardbol	horizon	pyjama's
telefonisch	historisch	wrak
grijnst	prima	wraak
kilo	kannibalen	's ochtends

aanwezigheid	advertentie	pralines
dankbaarheid	combinatie	speciaal
prestatie	directie	graskant
middellijn	bijzondere	familie
noch	koninkrijk	seizoenen

station	operatie	pleistertje
politie	verraden	snelheid
neiging	onmiddellijke	veiligheid
bijzonderheid	eigenschap	natie
lawine	liter	combinatie
bikini	kritiek	misschien
sirenes	kapitaal	verrukkelijk
gezondheid	eenzaamheid	alinea
verlegenheid	elektrische	hoofdfiguur
automatisch	actualiteit	sluwheid
universiteit	fantastisch	startkapitaal
technische	magisch	roekeloosheid

Bijlage 3: WOORDENHONKBAL - BINGOSJABLOON

Bijlage 4: WOORDSOORTENESTAFETTE - WOORDSOORTENKAARTJES
(deze kunnen steeds verder uitgebreid worden!)

PERSOONSVORM	ONDERWERP
WERKWOORDELIJK GEZEGDE	BIJVOEGLIJK NAAMWOORD
ZELFSTANDIG NAAMWOORD	

PERSOONSVORM	ONDERWERP
WERKWOORDELIJK GEZEGDE	BIJVOEGLIJK NAAMWOORD
ZELFSTANDIG NAAMWOORD	

PERSOONSVORM	ONDERWERP
WERKWOORDELIJK GEZEGDE	BIJVOEGLIJK NAAMWOORD
ZELFSTANDIG NAAMWOORD	

PERSOONSVORM	ONDERWERP
WERKWOORDELIJK GEZEGDE	BIJVOEGLIJK NAAMWOORD
ZELFSTANDIG NAAMWOORD	

*Leergebied
overschrijdend*

Outdoor game

“Ideeënronde”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Overschrijdend	10-15 minuten	Speelplaats	20

Materiaal

bal

Leerplansituering

 TOrt5 Bereid zijn om taal correct, verzorgd en gepast te gebruiken

 TOrn3 Actief deelnemen aan een gesprek

• 9 - 12 Gesprekken voeren en discussiëren met leeftijdsgenoten en bekende volwassenen over onderwerpen uit de leefwereld, over abstractere schoolse onderwerpen, over bekende of behandelde onderwerpen uit de ruimere omgeving:

- eigen mening vergelijken met die van anderen, onderscheid maken tussen mening en feit, een eigen mening naar voor brengen, kritisch reageren, passende argumenten naar voor brengen ...
- zelf gespreksbeurten verdelen, een gesprek inleiden en afronden, oplossingen zoeken als een gesprek vastloopt, de inbreng van alle gesprekspartners respecteren ...
- het gesprek samenvatten in eigen woorden

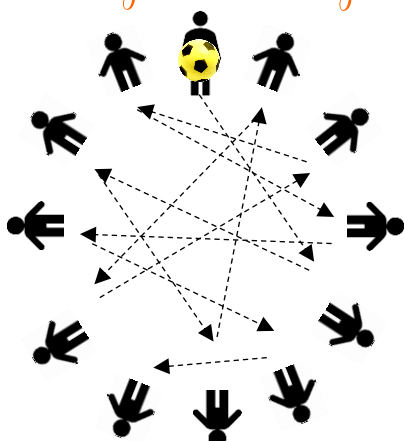
 SErv3 Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel

• 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht - kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel - samenwerken met anderen ondanks verschillen

 MZgm2 Een voorwerp in beweging brengen en/of houden

- Tikken, toetsen, slaan, werpen, stoten, slingeren, schoppen, dribbelen, drijven
- Vangen of stoppen en doorspel

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerlingen staan in de cirkel. De leerkracht heeft de bal en zegt het onderwerp van de les die ze net gezien hebben. De leerkracht gooit de bal naar een leerling die op zijn/haar beurt weer een woord zegt dat bij de net behandelde les hoort. Zo komt elke leerling aan bod.

- Tip:* - Dit kan als verwerking of herhaling van een les aangeboden worden.
- Je kan dit ook gebruiken om voorkennis te activeren bij een onderwerp.
 - Toepasbaar binnen verschillende leergebieden!

Outdoor game

"Soundscape"

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Overschrijdend	15 minuten	Speelplaats/speelbos/...	20

Materiaal

papier	kleurpotloden	evt. klembord (niet noodzakelijk)

Leerplansituering

 OWna1 De natuur actief opzoeken en waarderen

- 2.5 - 12 Genieten van het spelen, aangepast bewegen en aanwezig zijn in de natuur - ervaren, vaststellen en uiten dat veel mensen zich goed voelen in de natuur - kansen om in de natuur te vertoeven aangrijpen

 OWna8 Natuurlijke verschijnselen en gangbare materialen waarnemen, onderzoeken en herkennen in de omgeving

 SErv4 Bewust sociale rollen opnemen die zowel het individueel als het groepsbelang ten goede komen in diverse situaties en contexten

- Tot zichzelf komen
- Tot zichzelf komen > 2.5 - 12 Kunnen ontspannen na inspanning - ontspanningsmomenten inbouwen voor zichzelf

 IKvk1 Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

 MZzo1 Gericht en intens waarnemen met de zintuigen:

- Horen
- 2.5 - 12 Ervaringen opdoen met intens waarnemen met alle zintuigen - waarnemen met een toenemende aandacht voor zowel details als het geheel - een waarnemingsgeheugen ontwikkelen
- 6 - 12 Geconcentreerd kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven en beleven - de waarneming ondersteunen door in zijn verbeelding voorkennis op te halen - hulpmiddelen gebruiken om beter waar te nemen - condities creëren die helpen om beter waar te nemen - oog hebben voor details en nuances.

Ruimtelijke voorstelling

Mogelijke vorm van een soundscape

Werkwijze

Je geeft een korte inleiding:

“Als je een tekening maakt van een landschap dan teken je alles wat je in de omgeving ziet. In het Engels noemen we dat een landscape. Je tekent met perspectief, dat wil zeggen dat je alles wat veraf is kleiner tekent dan wat dichtbij is. Hoe verder weg, hoe kleiner. Bij een soundscape teken je niet wat je ziet, maar teken je de geluiden die je hoort, dichtbij en veraf.”

De kinderen gaan naar buiten met een vel papier en kleurpotloden. Elk kind zoekt een rustig plekje uit. De kinderen gaan in stilte zitten en luisteren naar alle omgevingsgeluiden om een soundscape te maken:

- Welk geluid valt op?
- Is het ver weg of dichtbij?
- Is het hard of zacht?
- Heeft het een trilling of is het een schel geluid?
- Is het een hoge of een lage toon?
- Bedenk een teken/een kleur dat bij het geluid past.

Teken het geluid ver weg of dichtbij, groot of klein in de tekening. Hoor je het geluid maar 1x of een aantal keren? Laat dat zien in je soundscape.

Doe dit voor alle geluiden die je hoort, tot jouw soundscape compleet is.

- Deze outdoor game kan ingezet worden om tot rust te komen of om een les af te ronden.

Tip: Je kan de leerlingen een soundscape laten maken dat bij het lesthema past.

Frans

Outdoor game

“Woordenzoektocht”

Spelinfo			
Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Frans	10-15 minuten	Speelplaats	20

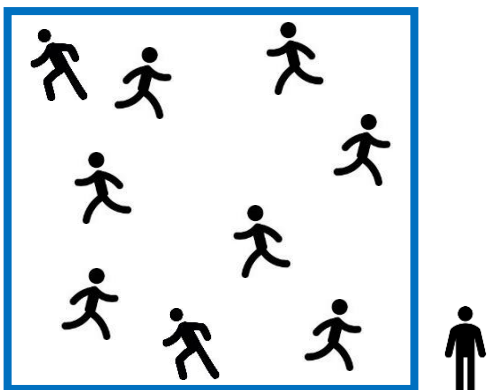
Materiaal		
woordkaarten (bijlage 1)	toverbord	whiteboardstift

Leerplansituering

- **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
- Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand
 - 2.5 - 12 Gaandeweg kunnen omgaan met steeds complexere bewegingsproblemen en/of samenwerkingscontexten door te spelen met de uitbouwfactoren lopen

- **TOsf2** Een boodschap in het Frans foutloos kopiëren in betekenisvolle situaties
- 10 - 12 Via modeling kennismaken met schrijfstrategieën:
 - het schrijfdoel voor ogen houden
 - voorkennis inzetten
 - ondersteunende materialen zoals voorbeelden of modellen gebruiken

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerkracht heeft 20 woordkaarten verstopt over de speelplaats. Op elk woordkaartje staat een woord met op de achterkant de Nederlandse of Franse vertaling. De kinderen lopen vrij rond en proberen gedurende 5 minuten zoveel mogelijk woorden terug te vinden en te noteren op het toverbord (zowel Nederlands als Franse vertaling).

- Tip:** - Differentiatie: meer/minder woorden, nieuwe woorden...
- Correctie: in duo's werken waarvan 1 leerling een correctielijst heeft.
 - Om een goed overzicht te behouden, is het aangewezen om eventueel een zone af te bakenen.

Outdoor game

“Kaartenroof”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Frans	15-20 minuten	Speelplaats	20

Materiaal

woordkaarten (rood én blauw)
(bijlage 1)

sjabloon bingokaart (2X)
(bijlage 2)

Leerplansituering

- **TOtg1** Plezier beleven aan taal en het spelen met taal

- **TOtg2** Openstaan voor talige diversiteit en de gelijkwaardigheid van talen aanvaarden

- **TOtg4** Mondeling en schriftelijk willen en durven communiceren en het nut daarvan inzien

- **TOtg5** Bereid zijn om taal correct, verzorgd en gepast te gebruiken

- **TOmf2** Beluisterde en/of gelezen teksten in het Frans nazeggen en hardop lezen in betekenisvolle situaties

- **MZrt3** Afstanden, bewegingsrichtingen en -banen juist inschatten en de meest efficiënte kiezen
 - 8 - 12 Strategisch positie kiezen in functie van de afstand tot lijnen, objecten, personen of in functie van de eigen mogelijkheden

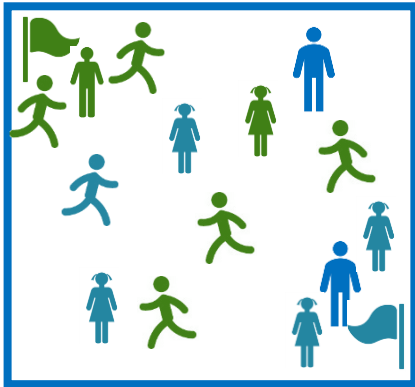
- **MZgm12** Voldoende kracht, lenigheid, uithouding en snelheid ontwikkelen
 - 9 - 12 Snelkracht ontwikkelen - duurinspanningen die aan een gelijkmatig tempo verlopen volhouden - het reactievermogen versterken - verhogen van de bewegingsfrequentie

- **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
 - Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

- **SErv3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
 - 5 - 12 Op een gezonde manier omgaan met competitie - elkaar aanmoedigen
 - 9 - 12 Zich samen verantwoordelijk voelen voor iets - gezamenlijke doelen bepalen en nastreven - groep vormen en blijven, ook bij eventuele strubbelingen - bij de samenwerking gedrag en taal op elkaar afstemmen

- **IKvk1** Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en lev.

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De klas wordt in 2 groepen verdeeld, team rood en team blauw. Elk team heeft in hun kamp een lege teamingokaart. Deze kaart moeten ze van elkaar te zien veroveren.

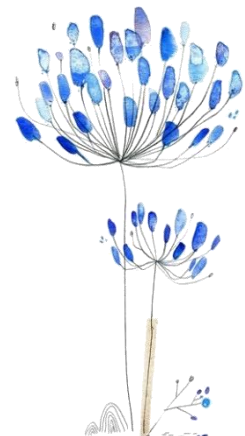
Elke leerling krijgt ook een woordkaartje (rood of blauw).

Als de leerlingen onderweg een tegenstander tegenkomen (herkenbaar door de kleur), wordt er 'gekampt'. Door middel van 'blad-steen-schaar' wordt een winnaar gekozen. De verliezer geeft zijn kaartje af.

Het kaartje dat werd gewonnen, wordt in het eigen team op de lege bingofiche gelegd. Dit gaat door tot 1 team zijn kaart vol heeft of tot wanneer de leerkracht het eindsignaal geeft.

Tip: - Differentiatie: meer/minder woorden, nieuwe woorden

- Om een goed overzicht te behouden, is het aangewezen om eventueel een zone af te bakenen.
- Je kan de woordkaarten van de handleiding gebruiken.
- Je kan kiezen of je beide teams dezelfde woorden geeft of andere.
- Ter vervanging van 'blad-steen-schaar', kan je werken met 2 leerlingen. In A geeft het Nederlandse woord, leerling B geeft de Franse vertaling.

Outdoor game

“Woordenhonkbal”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Frans	15 minuten	Speelplaats	20

Materiaal			
woordkaarten (bijlage 1)	(honk)bal	pionnen/potjes	sjabloon bingo (bijlage 2)

Leerplansituering

- 👤 **MZrt3** Afstanden, bewegingsrichtingen en -banen juist inschatten en de meest efficiënte kiezen
 - 8 - 12 Strategisch positie kiezen in functie van de afstand tot lijnen, objecten, personen of in functie van de eigen mogelijkheden

- 👤 **MZgm12** Voldoende kracht, lenigheid, uithouding en snelheid ontwikkelen
 - 9 - 12 Snelkracht ontwikkelen - duurinspanningen die aan een gelijkmatig tempo verlopen volhouden - het reactievermogen versterken - verhogen van de bewegingsfrequentie

- 👤 **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
 - Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

- 🗨️ **TOtg1** Plezier beleven aan taal en het spelen met taal

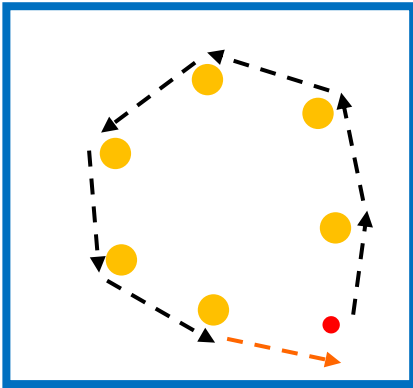
- 🗨️ **TOtg5** Bereid zijn om taal correct, verzorgd en gepast te gebruiken

- 🗨️ **TOmf2** Beluisterde en/of gelezen teksten in het Frans nazeggen en hardop lezen in betekenisvolle situaties

- ❤️ **SErv3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
 - 5 - 12 Op een gezonde manier omgaan met competitie - elkaar aanmoedigen
 - 9 - 12 Zich samen verantwoordelijk voelen voor iets - gezamenlijke doelen bepalen en nastreven - groep vormen en blijven, ook bij eventuele strubbelingen - bij de samenwerking gedrag en taal op elkaar afstemmen

- 🎯 **IKvk1** Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

Ruimtelijke voorstelling

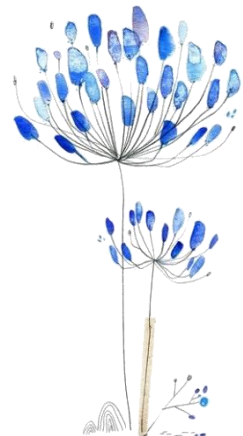

Werkwijze

De leerkracht bakt een terrein af op de speelplaats. De klas wordt in 2 groepen verdeeld. 1 groep zijn de balvangers die binnen de potjes staan, de andere groep de 'gooiers/lopers' (rode stip). Wanneer de bal gevangen wordt, stopt de looper met lopen en is het aan de volgende leerling om de bal te gooien en vervolgens te lopen. Elke keer een leerling alle 'postjes' heeft gehaald, is er een nieuw woord verdiend. Met deze woorden moeten ze lijn op de bingokaart vullen.

Tip: - Differentiatie: meer/minder woorden, nieuwe woorden

- Correctie: in duo's werken waarvan 1 leerling een correctielijst heeft.
- Je kan het terrein/bingofiche zo groot/klein maken als nodig is.
- Wissel na 5-7 minuten eens van groep. Zo kan iedereen de bal vangen/wegslaan.

Frans
bijlage

U1 bonjour	U1 Je suis ...	U1 Moi, je suis ...
U1 oui	U1 Tu es ... ?	U1 Et toi?
U1 Tu es ... !	U1 non	U1 un
U1 deux	U1 trois	U1 quatre
U1 cinq	U1 six	U1 sept
U1 huit	U1 neuf	U1 dix
U2 ça va?	U2 ça va bien	U2 C'est chouette!
U2 Tu es d'où?	U2 bien	U2 merci
U2 d'où?	U2 de Liège	
U3 un crayon	U3 un stylo	U3 une feuille
U3 une gomme	U3 Qu'est-ce que tu cherches?	U3 Je cherche un stylo
U3 Voici un stylo.	U3 ah	U3 Lucas et Ria

(Ik,) ik ben ...	Ik ben ...	dag, goeiedag
En jij?	Ben jij ...?	ja
één	nee	Jij bent ...?
vier	drie	twee
zeven	zes	vijf
tien	negen	acht
Dat is tof!	Het gaat goed.	Gaat het?
dank je, dank u	goed	Vanwaar ben je?
	van Luik, uit Luik	vanwaar, waarvandaan?
een blad (papier)	een (bal)pen	een potlood
Ik zoek een pen	Wat zoek je?	een gom
Lucas en Ria	ha, o, och, zo	Hier is een pen.

U3 Je cherche aussi une gomme.		
U4 C'est qui?	U4 un père	U4 un papa
U4 un frère	U4 un garçon	U4 un copain
U4 une famille	U4 une mère	U4 une maman
U4 une sœur	U4 une fille	U4 une copine
U4 mon père	U4 ton copain	U4 ma mère
U4 ta copine		
U5 content(e)	U5 fort(e)	U5 grand(e)
U5 petit(e)	U5 chouette	U5 formidable
U5 jeune	U5 triste	U5 ne ... pas/n'...pas
U6 janvier	U6 février	U6 mars
U6 avril	U6 mai	U6 juin

Ik zoek **ook** een gom.

een papa	een vader	Wie is het? Wie is dit?
een vriend, kameraad	een jongen	een broer
een mama	een moeder	een gezin, familie
een vriendin	een meisje	een zus
mijn moeder	jouw vriend	mijn vader
		jouw vriendin
groot	sterk	tevreden
geweldig	tof	klein
niet, geen	droevig, triestig	jong
maart	februari	januari
juni	mei	april

U6 juillet	U6 août	U6 septembre
U6 octobre	U6 novembre	U6 décembre
U6 vingt	U6 vingt et un	U6 vingt-deux
U6 vingt-trois	U6 vingt-quatre	U6 vingt-cinq
U6 vingt-six	U6 vingt-sept	U6 vingt-huit
U6 vingt-neuf	U6 trente	U6 trente et un
U6 le premier janvier	U6 le deux janvier	U6 le trois janvier
U6 un anniversaire	U6 une date	U6 une fête
U6 le carnaval	U6 le nouvel an	U6 les vacances (v.)
U6 Pâques	U6 Noël	U6 Joyeux Noël!
U6 Bonne année!	U6 quand?	U6 aujourd'hui
U6 C'est quand, ton anniversaire?	U6 Quelle est la date?	U6 Aujourd'hui, nous sommes ...

september

augustus

juli

december

november

oktober

22

21

20

25

24

23

28

27

26

31

30

29

de derde januari

de tweede januari

de eerste januari

een feest(dag)

een datum

een verjaardag

de vakantie

Nieuwjaar

carnaval

Vrolijk kerstfeest!

Kerstmis

Pasen

vandaag

wanneer?

Gelukkig nieuwjaar!

Vandaag zijn we...

Wat is de datum?

Wanneer is jouw
verjaardag?

U7 un ballon de foot	U7 un cadeau	U7 un CD
U7 un DVD	U7 un jeu	U7 un livre
U7 un T-shirt	U7 Salut!	U7 Bon anniversaire!
U7 Qu'est-ce que c'est?	U7 très(content)	U7 Merci beaucoup!
U7 De rien!	U7 pour moi, pour toi	U7 (méga) cool/cool
U7 super/super	U7 sympa/sympa	
U8 Qu'est-ce qu'il y a?	U8 Il y a ...	U8 un prof
U8 un élève	U8 une classe	U8 une armoire
U8 un bureau	U8 une table	U8 une chaise
U8 une porte	U8 une fenêtre	U8 dans ma classe
U8 sur ma table	U8 une prof	U8 une élève
U8 un cahier	U8 un ordinateur	U8 une radio

un cd	een geschenk	een voetbal
een boek	een spel	een dvd
Gelukkige verjaardag!	Dag! Hallo!	een T-shirt
Hartelijk bedankt!	zeer,heel,erg(blij)	Wat is het? Wat is dit?
(kei)tof,cool,reuze	voor mij, voor jou	Geen dank, graag gedaan!
	sympathiek, aardig	geweldig, schitterend
een leerkracht,leraar	Er is, er zijn, er staat, er staan ...	Wat is er? Wat staat er?
een kast	een klas, klaslokaal	een leerling
een stoel	een tafel	een bureau
in mijn klas	een raam	een deur
een leerlinge	een leerkracht, lerares	op mijn tafel
een radio	een computer	een schrift

U8 un tableau	U8 bleu/bleue	U8 rouge/rouge
U8 noir/noire	U8 vert/verte	
U9 Quel temps fait-il	U9 aujourd'hui	U9 il fait beau
U9 il fait mauvais	U9 il fait chaud	U9 il fait froid
U9 il pleut	U9 il neige	U9 un parapluie
U9 une seconde	U9 attention	U9 le temps
U9 demain	U9 il va faire beau	U9 il va faire mauvais
U9 il va faire chaud	U9 il va faire froid	U9 il va pleuvoir
U9 il va neiger	U9 maintenant	U9 mais
U9 tout de suite	U9 dans 10 secondes	
U10 un Belge	U10 une Belge	U10 la Belgique
U10 en Belgique	U10 un fils	U10 une fille

rood	blauw	een (school)bord
	groen	zwart
het is mooi weer	vandaag	Wat voor weer is het?
het is koud(weer)	het is warm(weer)	het is slecht weer
een paraplu	het sneeuwt	het regent
het weer	opgelet, let op	een seconde
het gaat slecht weer zijn	het gaat mooi weer zijn	morgen
het gaat regenen	het gaat koud(weer) zijn	het gaat warm(weer)zijn
maar	nu	het gaat sneeuwen
	binnen 10 seconden	onmiddellijk, meteen
België	een Belgische	een Belg
een dochter	een zoon	in België

U10 un enfant	U10 un nom	U10 un prénom
U10 joli/jolie	U10 un Français	U10 une Française
U10 la France	U10 en France	U10 Je suis Belge.
U10 monsieur	U10 madame	U10 ici
U10 grand ou petit	U10 vos enfants	
U11 un mari	U11 une femme	U11 un grand-père
U11 une grand-mère	U11 des parents	U11 mademoiselle
U11 chez Ria	U11 toujours	U11 voilà Julie
U11 Il s'appelle ...	U11 son frère	U11 sa sœur
U11 beau/belle	U11 nouveau/nouvelle	U11 amoureux/amoureuse
U11 gentil/gentille		

een voornaam	een naam	een kind
een Franse	een Fransman	mooi
Ik ben Belg/Belgische	in Frankrijk	Frankrijk
hier	mevrouw	meneer
	uw kinderen	groot of klein
een grootvader	een vrouw/echtgenote	een man/echtgenoot
juffrouw	ouders	een grootmoeder
daar is/daar heb je Julie	altijd	bij Ria thuis
zijn/haar zus	zijn/haar broer	Hij heet ...
verliefd	nieuw	mooi
		lief,aardig

U12 le français	U12 le néerlandais	U12 la musique
U12 le sport	U12 une école	U12 une leçon
U12 une leçon de français	U12 une heure/l'heure	U12 une minute
U12 le matin	U12 l'après-midi	U12 Il est quelle heure?
U12 Il est 7 h 10	U12 Il est midi	U12 à quelle heure?
U12 à 8 heures	U12 commencer	U12 la leçon commence
U12 finir	U12 La leçon finit	U12 votre école
U12 trente-deux	U12 trente-trois	U12 trente-quatre
U12 trente-cinq	U12 trente-six	U12 trente-sept
U12 trente-huit	U12 trente-neuf	U12 quarante
U12 quarante et un	U12 quarante-deux	U12 quarante-trois
U12 quarante-quatre	U12 quarante-cinq	U12 quarante-six

(de)muziek	(het) Nederlands	(het)Frans
een les	een school	(de)sport
een minuut	een uur	een les(Frans)
Hoe laat is het?	's (na)middags	's morgens
Hoe laat?	Het is middag.	Het is 7.10 uur.
De les begint.	beginnen	Om 8 uur.
jullie/uw school	De les eindigt.	eindigen
34	33	32
37	36	35
40	39	38
43	42	41
46	45	44

U12 quarante-sept	U12 quarante-huit	U12 quarante-neuf
U12 cinquante	U12 cinquante et un	U12 cinquante-deux
U12 cinquante-trois	U12 cinquante-quatre	U12 cinquante-cinq
U12 cinquante-six	U12 cinquante-sept	U12 cinquante-huit
U12 cinquante-neuf	U12 soixante	
U13 un animal/des animaux	U13 un chat	U13 un chien
U13 un lapin	U13 un oiseau des oiseaux	U13 un poisson
U13 des grands-parents	U13 une photo	U13 un âge
U13 Tu as quel âge?	U13 un an	U13 J'ai onze ans.
U13 Il a déjà 16 ans.	U13 chez nous	U13 chez vous
U13 soixante et un	U13 soixante-deux	U13 soixante-trois
U13 soixante-quatre	U13 soixante-cinq	U13 soixante-six

49

48

47

52

51

50

55

54

53

58

57

56

60

59

een hond

een kat/poes

een dier/dieren

een vis

een vogel

een konijn

een leeftijd

een foto

grootouders

Ik ben elf jaar.

een jaar

Hoe oud ben je?

bij jullie

bij ons

Hij is **al/reeds** 16
jaar

63

62

61

66

65

64

U13 soixante-sept	U13 soixante-huit	U13 soixante-neuf
U13 septante	U13 septante et un	U13 septante-deux
U13 septante-trois	U13 septante-quatre	U13 septante-cinq
U13 septante-six	U13 septante-sept	U13 septante-huit
U13 septante-neuf	U13 quatre-vingts	U13 quatre-vingt-un
U13 quatre-vingt-deux	U13 quatre-vingt-trois	U13 quatre-vingt-quatre
U13 quatre-vingt-cinq	U13 quatre-vingt-six	U13 quatre-vingt-sept
U13 quatre-vingt-huit	U13 quatre-vingt-neuf	U13 nonante
U13 nonante et un	U13 nonante-deux	U13 nonante-trois
U13 nonante-quatre	U13 nonante-cinq	U13 nonante-six
U13 nonante-sept	U13 nonante-huit	U13 nonante-neuf
U13 cent		

69	68	67
72	71	70
75	74	73
78	77	76
81	80	79
84	83	82
87	86	85
90	89	88
93	92	91
96	95	94
99	98	97
		100

U14 une chanson	U14 une chemise	U14 un jeans
U14 un pantalon	U14 un pull	U14 une veste
U14 un vêtement/ des vêtements	U14 une botte	U14 une chaussure
U14 ce jeans	U14 ces pantalons	U14 blanc/blanche
U14 rose/rose	U14 aimer (les livres)	U14 aimer (chanter)
U14 chanter	U14 jouer	U14 porter(unjeans)
U14 avec un copain	U14 ne ... jamais	U14 cette chemise
U14 ces vestes	U14 un bébé	U14 une jupe
U14 un pyjama	U14 une robe	U14 un short
U14 une basket	U14 brun/brune	U14 gris/grise
U14 jaune/jaune	U14 mauve/mauve	U14 orange/orange
U14 chercher	U14 jouer au foot	

een jeans	een hemd	een lied/liedje
een jasje/vest	een trui	een (lange)broek
een schoen	een laars	een kledingstuk/kleding
wit	deze/die broeken	deze/die jeans
graag (zingen)	houden van (boeken)	roze
een jeans dragen/aanhebben	spelen	zingen
dit/dat hemd	nooit	met een vriend
een rok	een baby	deze/die jasjes
een short	een jurk/kleedje	een pyjama
grijs	bruin	een sportschoen/ basketbalschoen
oranje	mauve/paars	geel
	voetbal spelen	zoeken

U15 un nez	U15 un œil/des yeux	U15 une oreille
U15 un cheveu/ des cheveux	U15 j'ai les cheveux noirs	U15 j'ai les yeux bleus
U15 pardon	U15 penser	U15 regarder(une photo)
U15 rester	U15 où?	U15 là?
U15 comment?	U15 derrière (toi)	U15 ça va mal
U15 ça va vite	U15 blond/blonde	U15 court/courte
U15 long/ longue	U15 roux/rousse	U15 premier/première
U15 deuxième/deuxième	U15 troisième/troisième	
U16 une adresse	U16 un appartement	U16 un étage
U16 une maison	U16 un numéro	U16 un numéro de téléphone
U16 un portable	U16 une rue	U16 un téléphone
U16 un zéro	U16 un mètre	U16 un kilomètre

een oor	een oog/ogen	een neus
ik heb blauwe ogen	ik heb zwart haar	een haar/haren
kijken naar (een foto)	denken	pardon,sorry
daar?	waar?	blijven
het gaat slecht	achter jou	comment?
kort	blond	Dat gaat snel/vlug
eerste	ros/roskleurig	lang
	derde	tweede
een verdieping	een appartement	een adres
een telefoonnummer	een nummer	een huis
een telefoon	een straat	een gsm
een kilometer	een meter	een nul

U16 habiter	U16 téléphoner à ...	U16 quelle est ton adresse?
U16 à Bruxelles	U16 à la maison	U16 à 300 mètres
U16 au premier étage	U16 c'est loin d'ici	U16 je n'habite pas loin
U16 quatrième/quatrième	U16 cinquième/cinquième	U16 deux cents
U16 trois cents	U16 quatre cents	U16 cinq cents
U16 six cents	U16 sept cents	U16 huit cents
U16 neuf cents	U16 mille	
U17 une moto	U17 un pied	U17 un vélo
U17 un (auto)bus	U17 un métro	U17 un train
U17 un tram	U17 une voiture	U17 aller à l'école
U17 aller à la maison	U17 rentrer	U17 à moto
U17 à pied	U17 à vélo	U17 en (auto)bus

Wat is jouw adres? telefoneren **naar** ... wonen/bewonen

op 300 meter

thuis

in Brussel

ik woon niet ver

het is **ver van** hier

op **de** eerste verdieping

200

vijfde

vierde

500

400

300

800

700

600

1000

900

een fiets

een voet

een motor

een trein

een metro

een (auto)bus

naar school gaan

een auto

een tram

met de motor

thuiskomen/terug
naar huis gaan

naar huis gaan

met de (auto)bus

met de fiets

te voet

U17 en métro	U17 en train	U17 en tram
U17 en voiture	U17 parfois	U17 souvent
U17 aller chez		
U18 une chambre	U18 un coin	U18 une cuisine
U18 un lit	U18 une salle de bain(s)	U18 une télé
U18 un arbre	U18 un jardin	U18 bon/bonne
U18 entrer	U18 devant la maison	U18 entre 30 et 35 ans
U18 sous l'armoire	U18 s'il vous plaît	U18 un banc
U18 un(des) bureau(x)	U18 une douche	U18 un fauteuil
U18 un garage	U18 une lampe	U18 un living
U18 des toilettes		
U19 un devoir	U19 un exercice	U19 l'Internet

met de tram

met de trein

met de metro

dikwijls

soms

met de auto

naar thuis gaan

een keuken

een hoek

een kamer

een tv(-toestel)

een badkamer

een bed

goed

een tuin

een boom

tussen 30 en 35 jaar

voor het huis

binnenkomen

een bank

alstublieft (vragen)

onder de kast

een zetel

een douche

een bureau

een woonkamer

een lamp

een garage

een toilet, wc

het internet

een oefening

een huiswerk/taak

U19 le basket	U19 le foot(ball)	U19 le tennis
U19 jouer au basket	U19 chatter	U19 danser
U19 écouter (la radio)	U19 surfer sur Internet	U19 faire des exercices
U19 faire des devoirs	U19 faire du sport	U19 faire de la musique
U20 montrer	U20 excusez-moi	U20 Comment ça va?
U20 Je suis ici pour chanter	U20 je m'appelle	U20 tu t'appelles
U20 il s'appelle	U20 vous vous appelez	
U3 onze	U3 douze	U3 treize
U3 quatorze	U3 quinze	U3 seize
U3 dix-sept	U3 dix-huit	U3 dix-neuf
U3 vingt		

het tennis	het voetbal	het basketbal
dansen	chatten	basketbal spelen
oefeningen maken	surfen op het internet	luisteren naar ...
muziek maken	een sport beoefenen	huiswerk maken
Hoe gaat het?	excuseer me/sorry	tonen
jij heet	ik heet	ik ben hier om te zingen
	u heet	hij heet
13	12	11
16	15	14
19	18	17
		20

Bijlage 2: KAARTENROOF - BINGOSJABLOON

Wereldoriëntatie

Outdoor game

“Natuurbingo”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Wereldoriëntatie	10-15 minuten	Speelplaats, speelbos	20

Materiaal

Bingokaarten (bijlage 1)	balpen/potlood/whiteboardstift

Leerplansituering

 OWna1 De natuur actief opzoeken en waarderen

- 2.5 - 12 Genieten van het spelen, aangepast bewegen en aanwezig zijn in de natuur - ervaren, vaststellen en uiten dat veel mensen zich goed voelen in de natuur - kansen om in de natuur te vertoeven aangrijpen

 OWna1 Natuurlijke verschijnselen en gangbare materialen waarnemen, onderzoeken en herkennen in de omgeving

 MZzo1 Gericht en intens waarnemen met de zintuigen:

Zien

- Voelen
- 2.5 - 12 Ervaringen opdoen met intens waarnemen met alle zintuigen - waarnemen met een toenemende aandacht voor zowel details als het geheel- een waarnemingsgeheugen ontwikkelen.
- 6 - 12 Geconcentreerd kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven en beleven – de waarneming ondersteunen door in zijn verbeelding voorkennis op te halen – hulpmiddelen gebruiken om beter waar te nemen – condities creëren die helpen om beter waar te nemen – oog hebben voor details en nuances.
- 9 - 12 De tijd nemen voor een volledige waarneming waarbij alle zintuigen spontaan gebruikt worden – vooraf nadenken over een waarnemingsstrategie – het waarnemingsgeheugen inzetten bij het zintuiglijk waarnemen van nieuwe ervaringen.
- 9 - 12 De waarnemingen opslaan, bewaren en er verslag over uitbrengen.

 MZgm7 Zich lopend verplaatsen en daarbij:

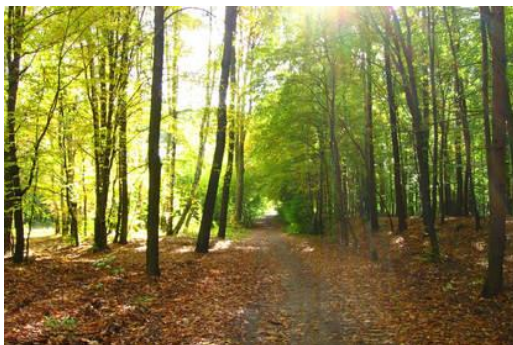
- Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

 IKvk1 Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

-
- ♡ **SErv3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
- 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht – kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel – samenwerken met anderen ondanks verschillen.
 - 5 - 12 Op een gezonde manier omgaan met competitie - elkaar aanmoedigen

- ♡ **SErv4** Bewust sociale rollen opnemen die zowel het individueel als het groepsbelang ten goede komen in diverse situaties en contexten
- Tot zichzelf komen
 - Tot zichzelf komen > 2.5 - 12 Kunnen ontspannen na inspanning - ontspanningsmomenten inbouwen voor zichzelf

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerlingen krijgen ieder een bingofiche. Op deze fiche staan 12 voorwerpen die ze kunnen terugvinden in de omgeving. Wanneer de leerlingen een volle rij (verticaal, diagonaal, horizontaal) hebben, komen ze bij de leerkracht. Daarna mogen ze naar hartenlust verder onderzoeken.

- Tip:** - Je kan zo veel/weinig prenten gebruiken als je zelf wilt. Pas dit aan naargelang de tijd.
- Je kan de leerlingen ook in groepen laten verkennen en overleggen.
 - Competitieve klas? Geen nood, je kan hen ook stimuleren om als klas alles te zoeken.
 - Om de levensduur van het materiaal te verlengen, kan je de bingokaarten lamineren en laten aankruisen met een whiteboardstift.

Outdoor game

“Landlopen”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Wereldoriëntatie	10-15 minuten	Speelplaats, speelbos	20

Materiaal

Vlaggen (bijlage 2)	prenten/voorwerpen (bijlage 3)

Leerplansituering

- **OWru3** De aarde waarderen als een plaats om te leven en dit uitdrukken; levenswijzen hier en elders met elkaar vergelijken
- 2.5 - 12 Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken welke gelijkenissen en verschillen er zijn in het dagelijks leven tussen het eigen leven en het leven in andere (cultuur)gebieden.
 - 7 - 12 E De aarde waarderen als een plaats waar mensen met anderen kunnen samenleven en zich engageren om respectvol met de aarde als leefruimte om te gaan.

- **MZzo1** Gericht en intens waarnemen met de zintuigen:
Zien
- 6 - 12 Geconcentreerd kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven en beleven – de waarneming ondersteunen door in zijn verbeelding voorkennis op te halen – hulpmiddelen gebruiken om beter waar te nemen – condities creëren die helpen om beter waar te nemen – oog hebben voor details en nuances.
 - 9 - 12 De waarnemingen opslaan, bewaren en er verslag over uitbrengen.

- **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
- Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

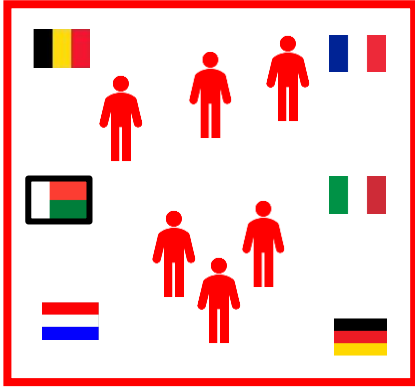
- **IVoc1** Nieuwsgierig zijn naar en bereidheid tonen om het nieuwe te ontdekken en erover te leren.
- 2.5 - 12 (Aangeboden) kansen om te exploreren en te experimenteren aangrijpen .

- **IKvk1** Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

- **SErv3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
- 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht – kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel – samenwerken met anderen ondanks verschillen.
 - 5 - 12 Op een gezonde manier omgaan met competitie - elkaar aanmoedigen

-
- 9 - 12 Zich samen verantwoordelijk voelen voor iets - gezamenlijke doelen bepalen en nastreven - groep vormen en blijven, ook bij eventuele strubbelingen - bij de samenwerking gedrag en taal op elkaar afstemmen
-

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

Op de speelplaats hangen een aantal vlaggen van landen omhoog. Elke leerling krijgt een voorwerp of prent met dingen die typisch zijn voor deze landen.

Op het signaal van de leerkracht lopen de leerlingen naar de vlag die bij hun prent/voorwerp hoort.

De leerkracht controleert of de leerlingen bij de juiste vlag staan. Daarna kunnen de leerlingen verwisselen van prent.

- Tip:* - Probeer verschillende varianten uit: een variant waarbij de leerlingen mogen overleggen met 1 woord, zonder helemaal iets te zeggen...
- Zijn de vlaggen nog te moeilijk? Gebruik dan naamkaarten.

Outdoor game

“Fotozoektocht”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Wereldoriëntatie	10-15 minuten	Speelplaats, speelbos	20

Materiaal

/

Leerplansituering

-
- **OWna1** De natuur actief opzoeken en waarderen
- 2.5 - 12 Genieten van het spelen, aangepast bewegen en aanwezig zijn in de natuur - ervaren, vaststellen en uiten dat veel mensen zich goed voelen in de natuur - kansen om in de natuur te vertoeven aangrijpen
-
- **OWna1** Natuurlijke verschijnselen en gangbare materialen waarnemen, onderzoeken en herkennen in de omgeving
-
- **MZzo1** Gericht en intens waarnemen met de zintuigen:
- Zien
- Voelen
 - 2.5 - 12 Ervaringen opdoen met intens waarnemen met alle zintuigen - waarnemen met een toenemende aandacht voor zowel details als het geheel- een waarnemingsgeheugen ontwikkelen.
 - 6 - 12 Geconcentreerd kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven en beleven – de waarneming ondersteunen door in zijn verbeelding voorkennis op te halen – hulpmiddelen gebruiken om beter waar te nemen – condities creëren die helpen om beter waar te nemen – oog hebben voor details en nuances.
 - 9 - 12 De tijd nemen voor een volledige waarneming waarbij alle zintuigen spontaan gebruikt worden – vooraf nadenken over een waarnemingsstrategie – het waarnemingsgeheugen inzetten bij het zintuiglijk waarnemen van nieuwe ervaringen.
 - 9 - 12 De waarnemingen opslaan, bewaren en er verslag over uitbrengen.
-
- **MZgm7** Zich lopend verplaatsen en daarbij:
- Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand
-
- **IKvk1** Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven
-

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerlingen krijgen per groep (duo, trio...) een fotolijst. Hier staan verschillende elementen op die ze moeten zoeken in de omgeving. Wanneer ze iets gevonden hebben, nemen ze hier een foto van. Daarna kunnen deze foto's eventueel verzamelen op de app 'padlet'. Zo kan iedereen elkaars werk bekijken.

Tip: - Geen of onvoldoende tablets? Je kan de leerlingen eerst laten speuren. Daarna kan je klassikaal de natuur/omgeving in!

Outdoor game

“Blotevoetenpad”

Spelinfo

Leergebied	Tijdsduur	Terrein	Aantal leerlingen
Wereldoriëntatie	15-20 minuten	Speelplaats, speelbos	20

Materiaal

Plantenbak	zaadjes (afhankelijk tijd v/h jaar)	Zaadjeslijst (bijlage 5)

Leerplansituering

 OWna1 De natuur actief opzoeken en waarderen

- 2.5 - 12 Genieten van het spelen, aangepast bewegen en aanwezig zijn in de natuur - ervaren, vaststellen en uiten dat veel mensen zich goed voelen in de natuur - kansen om in de natuur te vertoeven aangrijpen

 OWna1 Natuurlijke verschijnselen en gangbare materialen waarnemen, onderzoeken en herkennen in de omgeving

 MZzo1 Gericht en intens waarnemen met de zintuigen:

Zien

- Voelen
- 2.5 - 12 Ervaringen opdoen met intens waarnemen met alle zintuigen - waarnemen met een toenemende aandacht voor zowel details als het geheel- een waarnemingsgeheugen ontwikkelen.
- 6 - 12 Geconcentreerd kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven en beleven – de waarneming ondersteunen door in zijn verbeelding voorkennis op te halen – hulpmiddelen gebruiken om beter waar te nemen – condities creëren die helpen om beter waar te nemen – oog hebben voor details en nuances.
- 9 - 12 De tijd nemen voor een volledige waarneming waarbij alle zintuigen spontaan gebruikt worden – vooraf nadenken over een waarnemingsstrategie – het waarnemingsgeheugen inzetten bij het zintuiglijk waarnemen van nieuwe ervaringen.
- 9 - 12 De waarnemingen opslaan, bewaren en er verslag over uitbrengen.

 MZgm7 Zich lopend verplaatsen en daarbij:

- Loopstijl en -tempo aanpassen aan de afstand

 IKvk1 Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven

SErv3

Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel

- 5 - 12 Meewerken aan een grotere groepsopdracht – kunnen samenwerken met anderen rond een gemeenschappelijk idee of doel – samenwerken met anderen ondanks verschillen.
- 5 - 12 Op een gezonde manier omgaan met competitie - elkaar aanmoedigen

SErv4

Bewust sociale rollen opnemen die zowel het individueel als het groepsbelang ten goede komen in diverse situaties en contexten

- Tot zichzelf komen
- Tot zichzelf komen > 2.5 - 12 Kunnen ontspannen na inspanning - ontspanningsmomenten inbouwen voor zichzelf

Ruimtelijke voorstelling

Werkwijze

De leerlingen en leerkracht gaan samen naar buiten. Verrassing! De schoenen en sokken gaan uit! Laat de leerlingen genieten van wat ze ervaren, voelen. Daarna kan er een kringgesprek gevoerd worden.

- bv. - Wat voelde fijn aan?
- Wat voelde minder fijn aan?
- Wat voelde zacht en waarom?
- Waar wandelde jij het liefst en waarom?

Tip: - Je kan op voorhand vragen aan de kinderen om een handdoek mee te brengen.
- Probeer zelf even of het aangenaam voelt om ergens over te lopen. Let op voor scherpe dingen.

Wereldoriëntatie

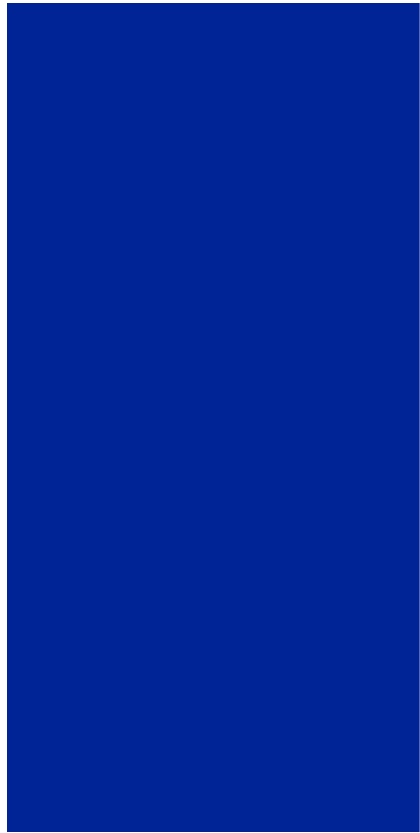
bijlage

slak – duivenveer – vogelpoep – aangevreten blad
mos – paddenstoel – schors – worm
spinnenweb - vogelnest – ekster - lieveheersbeestje

BELGIË

FRANKRIJK

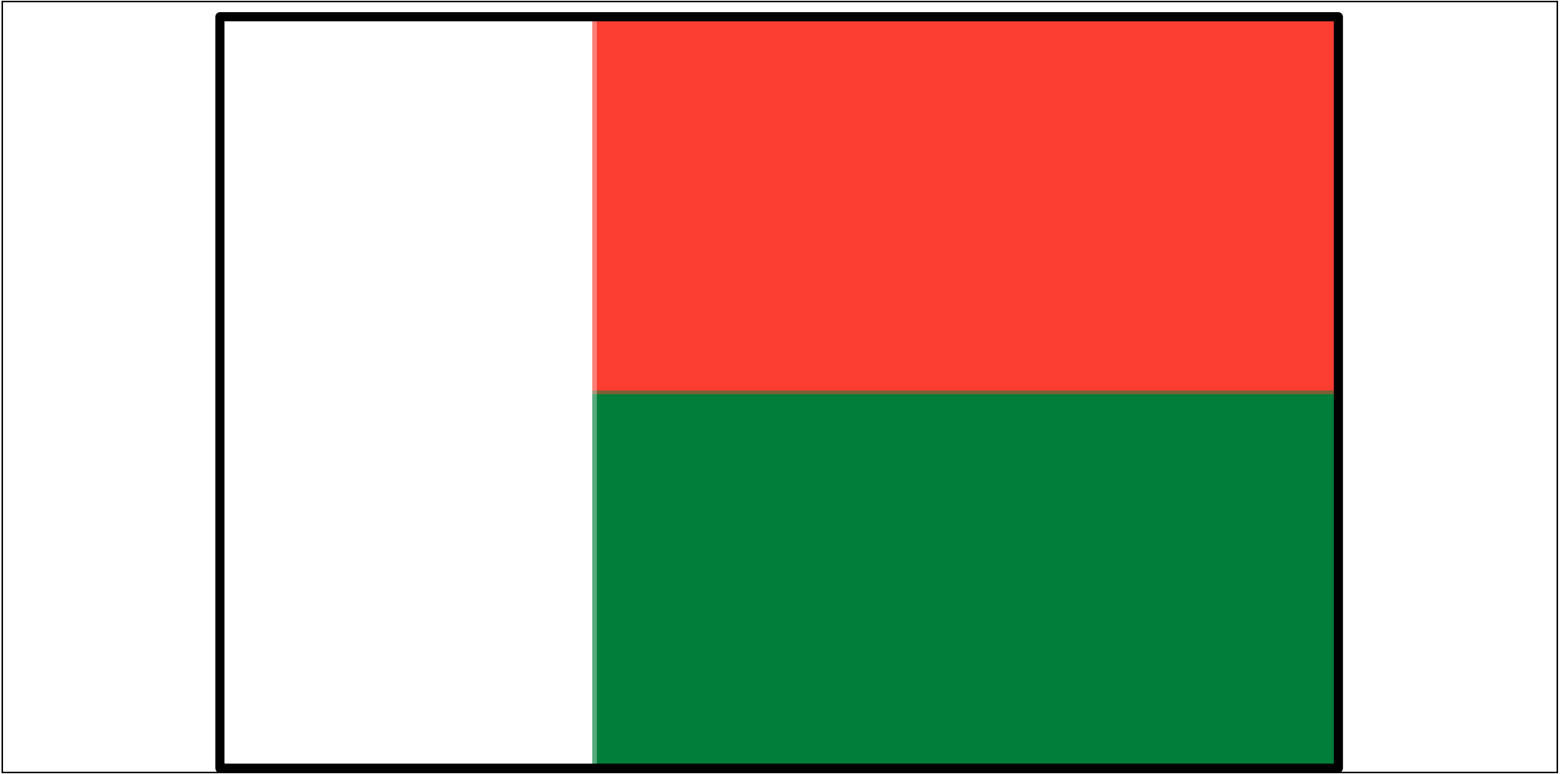
DUITSLAND

NEDERLAND

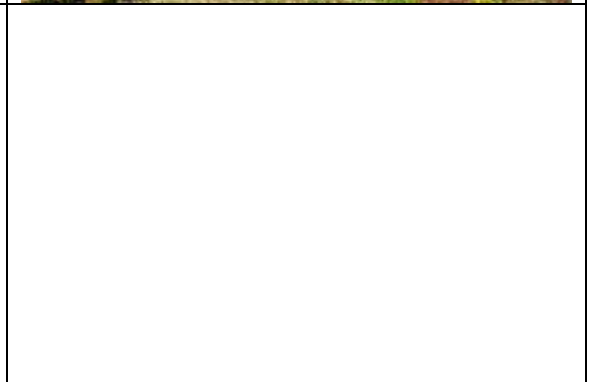
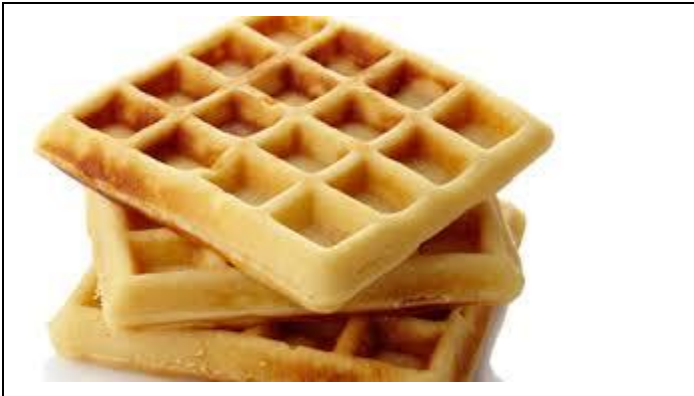

ITALIË

MADAGASKAR

BELGIË

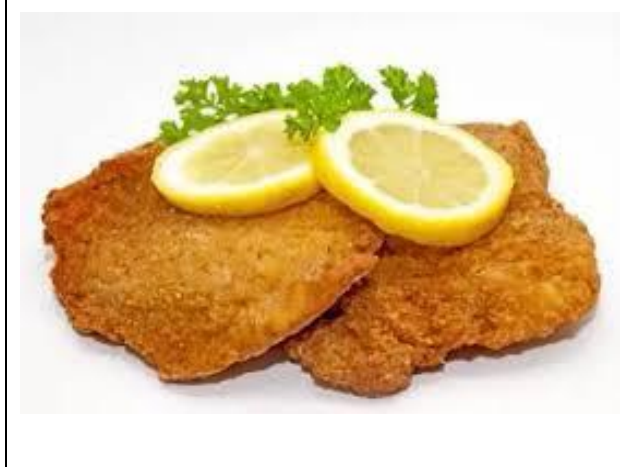
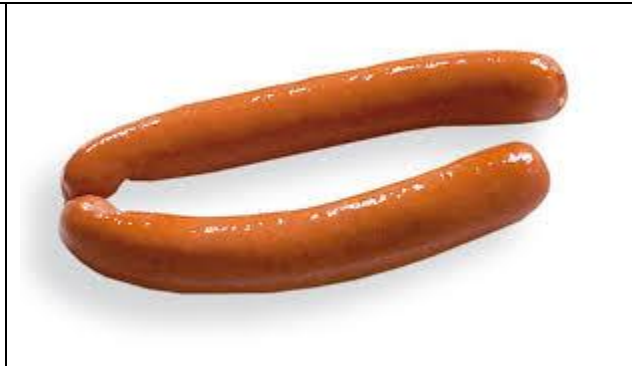
Wafels, chocolade, frietjes, Atomium, Manneke Pis

FRANKRIJK

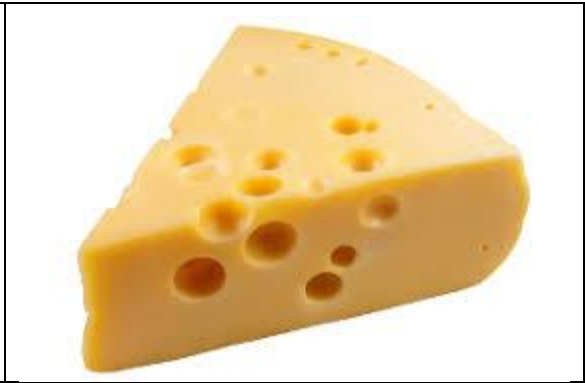
Eiffeltoren, stokbrood (Franse baguette),
croissant, mimespeler (typisch Franse kledij)

DUISSLAND

Krakeling/ pretzel, knackworst, lederhosen, schnitzel

NEDERLAND

Haring, kaas, tulpen, Anne Franck

ITALIË

Pizza, pasta, toren van Pisa, Colosseum

MADAGASKAR

Zebu, Maki, baobabboom, pareo

FOTOZOEKTOCHT

- kleiner is dan een euro
- je kunt eten
- leeft
- zacht is
- stinkt

- scherp is
- hard is
- geluid maakt
- glanst
- ruw is

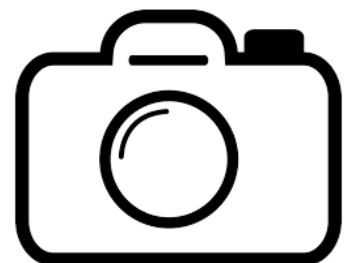
- blauw is
- rood is
- paars is
- kleurloos is

- vierkant is
- rond is
- van vorm kan veranderen
- van hout is

- rolt
- haar heeft
- glad is
- vies is
- kort is

- warm is
- koud is
- nat is
- geluid maakt

- meerdere kleuren heeft
- vliegt
- snel is
- steekt/prikt

BIJLAGE 3: SJABLOON OBSERVATIEDOCUMENT/MINIDAGBOEK

BIJLAGEBUNDEL 3: RESULTATEN OBSERVATIEDOCUMENT/MINIDAGBOEK

Observatiedocument “Outdoor games”

Beste leerkracht,

Heel hard bedankt dat jij mij wil helpen bij mijn onderzoek! In dit document zal ik je vragen om op regelmatige basis even stil te staan bij jouw klasfeer en klashouden.

Mag ik je ook vragen om te variëren in je observatiemomenten? Zo is het belangrijk niet altijd te observeren meteen na het uitvoeren van een outdoor game. Evengoed mag dit op een dag zijn wanneer je er geen uittest.

Dit document zal fungeren als een soort 'observatiedagboek'. Graag zou ik deze inkijken nadat u een aantal (minstens 4) outdoor games heeft uitgetest gedurende een bepaalde periode.

Ik ben je alvast heel erg dankbaar en ik hoop dat ik via deze manier leerkrachten kan warm maken om aan outdoor education te doen.

Veel plezier!

Shauny

Voor de outdoor
games...

Wie bent u?

Klik of tik om tekst in te voeren.

Op welke school geeft u les?

Klik of tik om tekst in te voeren.

Klashouden

- Omschrijf wat klashouden voor u betekent.

Klik of tik om tekst in te voeren.

- Omschrijf uw eigen klashouden.

Klik of tik om tekst in te voeren.

Klassfeer

- Zijn er sociale problemen die zich voordoen in de klas?
bv. pestgedrag, uitsluiten, extreme groepsvorming...

Klik of tik om tekst in te voeren.

- Omschrijf wat klassfeer voor jou betekent.

Klik of tik om tekst in te voeren.

- Omschrijf jouw eigen klassfeer

Klik of tik om tekst in te voeren.

- Welke invloed kan outdoor education volgens jou hebben op beide factoren?

Klik of tik om tekst in te voeren.

Tijdens de outdoor
games...

Klashouden

- Omschrijf het klashouden na 2 en 4 outdoor games.

Klik of tik om tekst in te voeren.

- Merkt u veranderingen op? Zo ja, welke?

Klik of tik om tekst in te voeren.

Klassfeer

- Omschrijf het klashouden na 2 en 4 outdoor games.

Klik of tik om tekst in te voeren.

- Merkt u veranderingen op? Zo ja, welke?

Klik of tik om tekst in te voeren.

Na de outdoor
games...

Welke outdoor games testte u?

Wiskunde

- Figurendate
- Gelijkwaardige breuken
- Maaltafelbom
- Zoeken maar!

Wereldoriëntatie

- Natuurbingo
- Landlopen
- Fotozoektocht
- Blotevoetenpad

Nederlands

- Racelezen
- Spellingestafette
- Woordenhonkbal
- Woordsoortenestafette

Frans

- Franse woordenzoektocht
- Kaartenroof
- Woordenhonkbal

Leergebiedoverschrijdend

- Ideeënronddje
- Soundscape

Klashouden

- Omschrijf het klashouden na 4 outdoor games.

Klik of tik om tekst in te voeren.

- Merkt u veranderingen op? Zo ja, welke?

Klik of tik om tekst in te voeren.

Klassfeer

- Omschrijf het klashouden na 4 outdoor games.

Klik of tik om tekst in te voeren.

- Merkt u veranderingen op? Zo ja, welke?

Klik of tik om tekst in te voeren.

Algemeen

- Algemene opmerkingen, bevindingen, ervaringen na het uitvoeren van outdoor games, visie tov outdoor games, verwachtingen die al dan niet zijn ingelost, hoe staan de leerlingen tov de outdoor games...

Klik of tik om tekst in te voeren.